

Газета заснована 1 вересня 1989 року

наш індекс 61671

Шановне товариство!

Сердечно вітаю всіх зі Святом Незалежності! Нинішнє свято – це день, коли гармонійно і взаємодоповнювально зустрічаються наші Минуле, Теперішнє й Майбутнє.

Історія боротьби українців за незалежність тривала і виснажлива – вона не зводиться лише до референдуму 1991 року. Її здобули ціною великих жертв і великих національних потреб, але завжди естафетну паличку, що випадала з одних рук, підхоплювали інші дружні руки. Сьогодні ця паличка в наших руках – і це вже наш обов'язок припинити болісний цикл падінь і втрат та утвердити незалежність навечно.

Незалежна держава сьогодні – це наша домівка, у якій нам найкомфортніше. Інші домівки можуть мати більше кімнат чи новіші меблі, але нам наша оселя – наймиліша. Тут душа відновлюється після шарпанини буденности й починає творити знову.

І ключове слово тут – творити. А не просто бути пасивним користувачем можливостей громадянства, споживачем її скарбів – і причому ще й повсякчас нарікати та проклинати. Щаслива країна – це не сума соціальних благ, спущених урядом із гори, а спільне благо, невтомно здобуте й щодня підтримуване свідомими й активними громадянами.

Незалежність – це також повноцінна гармонія, коли перед початком симфонічного концерту всі музиканти настроїли свої інструменти під одну ноту «ля». Оцю ноту української культури подає нам біль шевченкового «Кобзаря». І доки ми в одній тональності з ним, доти перебуваємо

в лоні рідної культури, навіть граючи на різних інструментах чи імпровізуючи на різні лади, завжди повертаючись у свою тональність.

А повноцінною незалежність може бути лише тоді, коли свобода органічно поєднана з відповідальністю. Раб, як відомо, не може бути відповідальним, бо цю відповідальність несе за нього його володар. Але і свобода нищить саму себе, якщо не є водночас відповідальністю перед Богом і людьми. Тому обидва поняття – «вільна людина» і «вільна країна» – мають під собою один спільний знаменник, а саме: відповідальність обох. Якщо вона дорівнює нулю, то увесь дріб не має сенсу.

Лише так, через нашу громадянську й духовну відповідальність, до місця, у якому вже зійшлися Минуле й Теперішнє, може підійти й наше Майбутнє. Ми як народ лише розпочали своє повернення до свого духовного річища. Знайшовши нарешті своє гирло, ми з величезними зусиллями, долаючи спротив течії, рвемося до місця, звідки колись вийшли, – до давніх святинь на Київських горах. Зробити це не так просто, бо з тими святинами можна й розминутися, якщо не дивитися на них очима духу, – іншими словами, якщо не розчистити в собі замулені джерела нашої духовности, і не позбутися тієї «курячої сліпоти», яка з'являється через нестачу «вітаміну любови» до своєї культури.

А все це можна здійснити, лише якщо збережеш незалежність своєї держави. Отож, друзі, хай повниться ваше серце любов'ю до своєї землі й мужністю в оберіганні її від усякого лиха!

Мирослав МАРИНОВИЧ

Ікона «Покрова Богородиці» із зображенням невідомого козацького старшини – ліворуч у гурті. XVII ст. Київщина.

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ:

3 Днем Незалежності!	1
Розмисл на Українському Духовно-інтелектуальному Майдані	2-4
Свобода передбачає любов, служіння і відповідальність	5
А він все ще стояв і фурт-фурт ладував	6-7
Як добре у храмі Твоєм, Богородице	7
Образ мисткині на тлі української історії	10-11
Земля і правда, які дають силу опору	13-15
Засвітить сонце	16

Заступнице нашого краю, Пресвята Богородице, радуйся, Ти бо своїм благоволінням вінчала Батьківщину нашу від давніх літ і посилаєш їй свою благодать! Не відійми від нас, Владичице, і нині милости Твоєї. Поглянь на потреби наші і поможи своїм заступництвом. Пресвята Богородице, Покрове нашої землі, спаси нас!

Україна у ХХІ столітті

Олександр СУГОНЯКО

Розмисл на Українському Духовно-інтелектуальному Майдані

З духовності і культури народу постає самостійність і люди, і нації. В безкультур'ї і аморальності народ губить себе, свою суть, своє лице. Як і людина. Губить або не набуває. А неусвідомлення власної сутності і проблем часу породжує незрілість суспільного чину. Така духовна й культурна пасивність значної частини людності призвела в Україні до поширення кримінальної «культури» «понятій», крайньої безпринципності, зухвальства, злодійства, обману та взяла в полон чимало людських душ.

Плоди такої «культури»: богоборство, поганство, сатанізм, повна втрата здатності реально розрізняти добро і зло, лад і безлад не дають уповні встановити дію закону справедливості в суспільстві.

Цими плодами живиться руйнівна сила зневіри. Хворі на зневіру в себе люди стають «не здатні будувати рідну хату». Вихід з цього стану – ПОКАЯННЯ і пробудження свідомої відповідальності людей за себе і «за всіх і за все» через обрання ними іншої дороги. Але ще мало серед нас тих, хто вважають себе хворими, які потребують Лікаря, Зцілителя. А більшість – «здорова», «безгрішна» і до Лікаря не звертається...

В цій добірці статей, опублікованих на сторінках «Нашої віри» до Дня Незалежності у попередні роки, ми хочемо показати невідступність проблеми одужання від хвороби, кримінального мислення, що ним ми заражені за панування богоборчого кому-

ністичного режиму, бо гостра актуальність цього питання на сьогодні не зменшилася.

Хочемо також окреслити наявність життєдайного тренду в нашому суспільному бутті, який матеріялізувався у двох Майданах, суть якого суспільством по-справжньому ще не усвідомлена, а дехто прагне її замути. Україна за роки Незалежності, попри всі перепони і катаклізми, зробила величезний прорив до власної сутності й усвідомлення свого призначення. Проявлене на Українських Майданах «велике духовне зрушення народу, героїзм і самопосвята людей сколихнули самовдоволене раціо цивілізації. Світ таки змінився, відчувши й вдихнувши з України горне повітря оновлення, повернення до істини життя» (Р. Лиша).

Тема духовного відродження народу є стрижневою для газети «Наша віра», для її засновника – Євгена Сверстюка з часу виходу часопису в світ, і зокрема в статтях її серпневих номерів, присвячених Дню Незалежності.

У вересні цього року якраз і виповнюється тридцять років від дня заснування «Нашої віри». Охорона Святинь Духу і національної культури від розмивання і нищення сьогодні є покликанням людей, що належать до Християнської Церкви в Україні та до тонкого прошарку небайдужих носіїв національної культури. І ця тема, на мій погляд, є головною для життєдайного суспільного дискурсу. Вона є головною і для обмірковування (полемосу) на Духовно-інтелектуальному Українському Майдані.

Євген СВЕРСТЮК

КУЛЬТУРНО-ДУХОВНІ ОСНОВИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Слово НЕЗАЛЕЖНІСТЬ як висока мета боротьби поколінь, тих, що «горіли найсвятішою любов'ю», підноситься до сакрального звучання. На тій висоті його можуть утримувати (або не утримувати) ті, кому випало нести плід праці і боротьби людей, що поклали за нього життя.

Однак на сторожі незалежності стоять ПОСТІЙНІ ВАРТОВІ – духовність і культура народу. То і наш фасад, і наше лице, то сама наша суть. Про неї особливо треба дбати. Лице країни треба постійно плекати, очищувати і висвітлювати.

Справа в тому, що в європейський простір інтегруються вироблені віками просвітлені обличчя рівних і однаково відповідальних. Те неписане правило відоме з давніх часів. У всякому разі від Євангельської притчі про званих і вибраних. Хотів би звернути увагу в цій притчі на чоловіка, який зневажив Господаря і прийшов не у весільному одязі. Його зв'язали і викинули...

Честь і шана були затоптані в час перебудови світу більшовиками, які переступили через прийняті закони і всілякі правила гри.

На цій оргії сваволі і самохвальства тверезість провідувала нас тільки в анекдотах. Тут ми одверто сміялися зі «своїх переваг» над цілим світом. У всіх ідеологізованих сферах життя «ми стали одразу» на порядок вище, бо ж решта не була озброєна «найпередовішим марксистсько-ленінським світоглядом». В результаті була уневажнена вся репресована і сфальшована краща частка української літератури і культури. Замість лиця нам дали советський «паспортище». Нам накинули антикультурні методи боротьби за культуру і бездуховну модель культури. Коли большевик не мав аргументів, він демонстративно вигукував незгоду і бойкотував з'їзд. Коли йому було вигідно, він відкидав своє ж вчорашнє гасло. Коли йому не подобалися чийсь аргументи – він демонстративно відвертався або скидав черевика, стукав по столу і глушив противника.

Це і було руйнування тонких структур, що єднають наш порізнений світ. Руйнування і внесення відвертої ворожнечі.

На цьому рівні і досі тримаються політики ноздровської школи. Вони влаштовують скандал, коли їм сміють нагадати про порушення правил гри, і вони переможно посміхаються, коли їм не сміють нагадати...

Нам відомий арсенал їхньої зброї проти «неприйнят-

ного факту» незалежності України. Звичайно, у них проти України працює цілий інститут. Вони накрили Україну своїм дезінформаційним ковпаком.

Але ми знаємо, що вони не переможуть, бо на неправді не втримаєшся, бо вони нездатні тверезо приймати факти і повернутися до правил, прийнятих у цивілізованому світі.

Все ж таки в основі культури, в основі етики і естетики лежать принципи і визнання зваженої правди, обов'язкові для всіх, хто входить у співдружність.

Кілька зауважень щодо самих понять КУЛЬТУРА і ДУХОВІСТЬ.

Культура зв'язана з тривалим культивуванням певних якостей, позначених печаттю Духа.

«Сягніть думкою самих глибин цивілізації і ви побачите, що виростала вона навколо священного каменя або джерела. Спочатку шанували місце, потім робили його гідним слави. Рим став великим, бо його полюбили» (Г. Честертон).

При цьому той проникливий мислитель акцентує любов безкорисливу і безпричинну. Шляхетні методи і цілі, зорієнтовані на правду і добро, не потребують обґрунтувань. І тоді говорять про місце, позначене Духом Святим.

«Хіба може бути з Назарету що добре?» Це питання

майбутнього учня Натанаїла означає передусім те, що Назарет – край поганський. Там жив і проповідував Христос. Але в Євангелії акцентується, що народився Він у Вифлеємі юдейським від Діви Марії, котра змалку була введена до Єрусалимського храму, а Йосиф походив з коліна Давидового...

Тобто Христос – з краю тисячолітніх святинь, священних каменів і руїн, які відбудовувалися. Де витворилися священні касти, ерархічна вертикаль, побудована на свідомості Закону та історичної пам'яті. З того краю виходили пророки. Там і побивали пророків. Там не затихали духовні драми. І та драматична пам'ять втілена в особі Назорея.

Отже, новий проповідник Євангелії не приходить з чужини, а виростає тут, як рівний, і протиставляє фарисеям НОВЕ СЛОВО ІСТИНИ.

Драматичне протистояння відбувається в межах однієї юдейської культури, і Христос приходить не відкинути Закон і Пророків, а ДОПОВНИТИ і ВИКОНАТИ. Також вірно буде сказати – ЗАВЕРШИТИ. Завершити духовну вертикаль.

На ціле тисячоліття та духовна вертикаль стає прообразом кристалізації духовної культури.

Нації на зорі свого пробудження почали шукати своїх давніх священних каменів, щоб показати свідоцтво давності своєї культури. Талановиті люди творять «давній епос» і кидають його анонімно в фундамент. Чех Ганка підробляє «Кларедворський рукопис». Макферсон в Шотландії підробляє «Пісні Осіяна». Навіть Катерина II організовує «Тьмураканський камінь»...

За вельми сумнівних обставин учені Москви вихоплюють з пожарища копію рукопису «Слово о полку Ігоревім», і вона виявляється дивним уламком старої української історії та культури.

З таких недогарків складається наша історична пам'ять...

Особливі суховії і пожежі прокотилися по Україні в ленінсько-сталінську епоху. Пам'ять виполувалася і в музеях та бібліотеках, і в серцях людей.

Тепер ми зі здивуванням відкриваємо, що «все це у нас колись було». Зі свідчень чужинців дізнаємося, що Україна в козацькі часи була краєм суцільної письменності (в газеті «НВ» за 1998 публікувалися цілі розділи з подорожніх вражень Павла Халебського), але, що важливіше, краєм глибоко закоріненої християнської культури.

Нарешті нам стає зрозуміло, чому з нашої зруйнованої Трої потяглося духівництво

і співочі та мистецькі таланти до імперських центрів, де вони себе почували хоч і в чужому несприятливому кліматі, а проте без комплексу нижчеартости. Вони заклали основи нової духовної культури, взятої зі своєї традиції, в столиці великої світової імперії.

У своїй промові про Ф. Достоєвського відомий релігійний мислитель Володимир Соловйов (до речі, по матері родич Г. Сковороди) писав у 1985 р.: «В царствування Александра II закінчилося зовнішнє природне утворення Росії, утворення її ТІЛА, а почався в муках і хворобах процес її ДУХОВНОГО НАРОДЖЕННЯ. Всякому новому народженню, всякому творчому процесові, котрий вводить існуючі елементи в нові форми і сполучення, неминуче передусє бродіння цих елементів... Так після звільнення російське суспільство стає перед можливістю вільного морального визначення – і в оту пору внутрішнього бродіння з невідпорною силою постає питання: для чого жити і що робити».

Цю думку філософа варто нагадати собі тепер не задля історичної довідки. Справа в тому, що з процесу духовного бродіння, за словами В. Соловйова, нічого не вибродило. «Непомітним чином суспільний ідеал підмінюється протисуспільною діяльністю. На питання: що робити? – дається ясна і визначена відповідь: убивати всіх противників ідеального майбутнього ладу, тобто всіх захисників теперішнього».

Від часу тих роздумів минуло більш століття. Замість «глибокого морального перевороту» і духовного народження були грубі поверхові спроби реалізації зовнішнього, які «тільки утверджують і примножують уже існуючі в світі зло і безум» (В. Соловйов).

Зрозуміло, що за те пройдене століття ніякі нові джерела і нові істини не були відкриті. Навпаки, однобічно засвоєний матеріалізм спримиїтизував наші поняття, а насильницька практика боротьби з релігійними, національними та власницькими «пережитками минулого» уневажила позитивні вартості і самий фундамент, на якому можливі позитивні моральні зміни. Власне, затоптано тисячоліттями культивовану духовну ниву.

Далі можна собі уявити в сьогоднішньому Києві Володимира Соловйова – десь поряд з Гоголем, Шевченком і Достоєвським – і вислухати його міркування...

«З вірою в надлюдське Добро, тобто в Бога, повертається і віра в людину, яка тут вже являється не

в своїй самотності, немічності і неволі, а як вільний учасник божества і носитель сили Божої. Але, повіривши справді в надлюдське добро, ми вже ніяк не можемо допустити, щоб його з'ява і дія зв'язувалася виключно з нашим суб'єктивним станом... МИ ПОВИННІ ВИЗНАТИ ОБ'ЄКТИВНУ РЕЛІГІЮ».

Звичайно, В. Соловйов говорив до людей, які його не слухали. А тепер тим паче говорить до тих, що його не чують. Навіть такої його репліки:

«Уявіть собі юрбу людей сліпих, глухих, скалічених, біснуватих, і раптом з цієї юрби чути голос: ЩО РОБИТИ? Єдина розумна тут відповідь: шукайте зцілення; поки ви не зцілитесь, для вас нема роботи, а поки ви вдаєте з себе здорових, для вас нема зцілення».

Тут неважко уявити цю юрбу в нашому парламенті. Нардеп не знає мови і не шанує культури, а то й просто зневажає український народ. З посмішкою хама він іде до його свята Незалежності і до його святинь. Ситуація, яку важко було уявити собі колись... Але нам треба її знати, і притому все ж таки говорити про культурно-духовні основи Незалежності.

Колись нам здавалось, що політичне утвердження і визнання незалежної України світом – це недосяжна мета. Але це сталося.

Тепер на наших очах проходять картини морального здичавіння людей, довго утримуваних на унормованій лжі та дезінформації, коли вони, здавалось,

*Нагодовані, обути
І кайданами окуті
Муштруються.*

Муштра закінчилася, і їм здається, що вони голодні й голі, особливо, коли порівняти з тими, що приватизували «народне добро».

Вони обирають для парламенту таких, як самі, вічно невдоволених і готових звинувачувати. У них немає в серці Бога і нема Закону, який поважають. Нема самої ПОВАГИ, бо нема поняття про святість і Страх Господній.

Де взяти духовних сил, щоб наповнити слово змістом, а кроки свої – гідністю і самоповагою?

Це і є криза безбожної людини.

«У цієї людини нема Бога!» – колись це вимовлялося з жахом і нерозумінням. На межі тисячоліть це звучить, як спокійна констатація.

Відрадний момент, що люди починають усвідомлювати: нема Бога – значить нічого нема. І не буде.

Люди мусять самі змінити свою дорогу. Їх вели дорогою в нікуди. А змінити дорогу – це, мовою релігії, – ПОКАЯ-

ТИСЬ. Тобто обрати дорогу добра, обов'язку і відповідальності.

Звичайно, ці слова для багатьох старомодні й смішні. Але справа в тому, що вони цілком накладаються на прагматичну мову нашого часу. Вони, так би мовити, лежать в основі «інтеграції в економічно-політичний і культурний європейський простір», в основі інвестицій, фондів, економічної співпраці та інших приємних речей, до яких тягнуться і праві, і ліві.

Наша присутність у світі – це передусім ГОСПОДАРСЬКА ПРИСУТНІСТЬ у себе вдома.

Духовним бомжам західний світ подає милостиню.

Є стовпи, яких не поважиш і не обминеш: на них світ стоїть.

«Наша віра», № 8, 1999 р.

...Апостол Андрій заздалегідь сповіщав навернення до християнської віри великого Київського Князя, святого хрестителя Володимира, з посередництвом якого Дніпро став майже «Йорданом України», а столиця Київ «новим Єрусалимом», матір'ю слов'янського християнства Східної Європи.

Нині наново здобута незалежність відкрила новий і багатообіцяючий період, що зобов'язує громадян поставити собі за мету «будувати рідну хату», Україну, як любив пригадувати Митрополит Андрей Шептицький. Вже десять років Україна – вільна і незалежна держава. Це десятиріччя показало, що незважаючи на спокуси беззаконня корупції, її духовні корені є сильні. Висловлюю моє щире побажання, щоб Україна продовжувала жити ідеалами особистої, суспільної і церковної моралі, служачи загальному добру, гідності і самопосвяті, не забуваючи дару Десяти Божих Заповідей. Життєздатність її віри і сила відродження її Церкви подиву гідні: корені її минулого стали завдатком надії на майбутнє.

Дорогі брати і сестри! Господня сила, яка підтримувала вашу Країну, є силою, якій треба сприяти. Вона діє через вашу вірність і вашу самовідданість, щоб відповідати на Христове запрошення. У цю особливу хвилину бажаю вшанувати тих, які випередили вас у вірі і, незважаючи на перенесені величезні випробування, зберегли Священну Традицію. Нехай їхній світлий приклад заохочує вас не боятися.

Сповнені Духом Христовим, старанно будуйте ваше майбутнє, згідно з Його заповіддю любови.

*З проповіді Папи Івана
Павла II у Києві*

Євген СВЕРСТЮК

ДАТА НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Важко уявити достойніше слово до українців у день національної незалежності, ніж слово Папи Івана Павла II.

[...] Папа нагадує нам обов'язок громадян будувати рідну хату. Будувати словом, яке буде, творити щоденним ділом. Бо тільки так кожен з нас збудує себе і своїх нащадків.

Наші духовні корені є сильні, і це нагадування слабодухам і маловірам, готовим за сочевичну юшку проміняти свій рід, основу гідності. Але чи буде живим той корінь, якщо не будемо жити ідеалами особистої, суспільної і церковної моралі? Якщо не будемо служити загальному добру з гідністю і самопосвятою? Ні, для рабів лінивих і лукавих ні свободи, ні добра, ні майбутнього не буде. Бо не варті його ледачі марнотратці.

Усі ми в день Спаса 1991 відчували, що Господня сила підтримує нашу Україну. Але постійно Господня сила діє через дух і волю людей, які втілюють своїм життям Божий Закон.

«Наша віра», № 8, 2001 р.

Євген СВЕРСТЮК

ДЕНЬ, ЯКИЙ ДАНО НАВІКИ

У кожній справді незалежній країні незалежність твориться віками. Це є першим святом для кожної нації, і воно не може бути гіршим або кращим, залежним від політичної погоди.

Погода мінлива, а день цей дається навіки. Я думаю, що наша преса дуже мало висвітлює питання становлення незалежності в країнах, які були колоніями, тому кожного разу нам здається, що ми у винятковому становищі.

Цей процес має певні відомі закономірності. На цьому шляху великі труднощі. У нас вони велетенські. Одна справа виходити з британської колоніальної залежності, де був колонізатор, який сіяв свою справді високу культуру – те, що Кіплінг називав тягарем білих. А є дика колонізація, яка експлуатує і розкладає націю і людину. Більшовицька колонізація, яку ми назвали свободою, була найгіршим, найбільш реакційним і злочинним явищем світової історії. Там був не лише демонтаж поняття, а й особистості. Її позбавляли традиційного ґрунту, на якому вирости пращури і вона сама. Люди-

Закінчення на стор. 4

Розмисл на Українському Духовно-інтелектуальному майдані

Закінчення. Початок на стор. 2

ну перевиховували не на засадах моралі, а на пристосуванні до кон'юнктури. Тобто формували раба найгіршого ґатунку. Адже раб у порядного хазяїна має пристосовуватися до його порядности, а в злого вискочки – до його кримінальних звичок. У тому і є велика наша біда – ми успадкували рабську спадщину пристосовництва до злочинного світу. Якщо говорити про комунізм і його філософію, то її суть в адаптації до волі вождя, а вона завжди була брутальною. Тож ми повинні пам'ятати, що перебуваємо в особливому становищі і фактично у нас іде боротьба з великою хворобою, якою заражений наш національний організм... [...]

Ми бачимо, що народ стоїть вище за так звану еліту, розуміє, що відбувається, і чесно говорить про це. Народ зник, що його 70 років годували обіцянками про прекрасне майбутнє, до того, що його тотально грабували в ім'я створення ядерного арсеналу, який абсолютно нікому не потрібен. До того, що навіть заощадження його вкрали, аби стати мільонерами. То як він може вірити тим самим людям з тією самою психологією? Вся наша біда, всі проблеми з незалежністю пов'язані з тим, що ми маємо на чолі держави і в управлінні державою багато тих осіб. Жоден Президент (навіть коли б ми мали геніального лідера) не може викристалізувати з цієї зіпсованої людської маси особистостей, які мають бути помічниками. У нас це дуже поступовий процес. Великою мірою це процес лікування від кримінальної бацили, кримінального мислення. Разом з тим ми можемо тільки дивуватися, що попри це, є так багато людей, не зіпсованих цією системою й тим минулим, які прагнуть до кращого і тримають наш інтелектуальний та моральний потенціал. Наша країна виявилася готовою до викликів нових західних технологій, які ринули на нас, як через виламану стіну. А в більшості країн то найбільший клопіт – де взяти здібних людей. [...]

У нас дуже багато переваг. Ми можемо зносити те, чого інші не зносять, – різні стреси, які трапляються на державному рівні. Наші організми витримують те, чого не витримав би жоден європейський, тож перспективи у нас, безперечно, є. Досить осмислити 15-річний період нашої незалежності, аби побачити, що вона постійно

укріплюється, попри всі ганебні сторінки, які ми переборнули. Бодай маленькими кроками, а все ж утверджуємось. Якщо комусь здається, що Майдан був даремним, то це через слабодухість. Ніколи великі історичні події не бувають марними. В історії не буває повернення назад. Буває рух від тієї точки відліку, інколи дуже нерівний, хвилястий, з піднесеннями й падіннями. Безперечно, у нас є національна енергія до еволюціонування. Дуже важливо, що за останній період принципи демократії в нашій країні справді закладаються, а не просто декляруються, хоча це було дуже тяжко розпочати. Зрозуміло, цей процес зв'язаний з поразками, тому що найкраще середовище для злочинного елемента

□ демократія. [...]

На нашому 15-річному шляху припустилися багато помилок, однак я не зовсім упевнений, що їх можна так назвати. Можливо, це були слабкості, закладені в зруйнованому, виснаженому організмі. Тепер можна гадати: що, хто, як і коли повинен був зробити, але дуже тяжко запропонувати людям, які стали на чолі держави, щоб вони були іншими. Чи це було їхньою помилкою чи суттю? Ми не змогли нагорі поставити людей моральних, цілком чистих, які все життя страждали. Вибиваються ті, котрі були в номенклатурі, вони є владною верствою. Це духовно розтлінний прошарок, але той, що звик до правління. Чи можна було без них обійтися? Засудити нюрнберзьким трибуналом? На ньому збиралися всі

нації, всі держави в момент, коли одна країна знала поразки. А яка тут аналогія може бути? Отже, наші помилки є нашими слабкостями. Але невміння побачити їх зараз і піднятися над ними було б великою помилкою.

У шістдесятників головним було почуття обов'язку і гідності, і ці люди не мають права демобілізувати себе в зв'язку зі зміною прапорів і символів. Життя є життя, у ньому треба виборювати позиції щодня. Нещодавно ховали Надію Світличну. Ця скромна жінка не мала гучного імені в літературі, але вона мала просто добре ім'я, а це набагато більше. Ми зуміли повернути її прах у рідну землю відповідно до заповіту, а це хіба не свідчення того, що є у нашому житті таке, про що можна сказати добре слово? Адже її поховали за участю Президента

в тій країні, звідки прогнали не так давно разом з маленькими дітьми. Тож зміни у нас сталися колосальні.

«Наша віра», № 8, 2006 р.

Раїса ЛИША

ДЗВОНІ І ВИКЛИКИ

Як Україні здолати скопище виниклих загроз і вийти на стежу вільного розвитку?.. Це питання, поставлене історією, вочевидь вимагає від української спільноти невідкладно діяльної і глибоко прозірливої відповіді.

Картина подій сучасності – і не лише в Україні, стан людини, культури й цивілізації неухильно свідчать про потребу сутнісних змін.

Якось ніби несподівано людство побачило себе майже впритул перед брамою невідомого нового світу. Проте щоб відчинити ту браму й увійти в оновлене буття, треба бути приготованим.

Чи роздумуємо ми про такі речі, чи навпаки занурені в одвічні щоденні турботи або й метушню та гонитву за черговою манною «світу цього», реальність того великого, незнаного, що діється з нами і Всесвітом, – витає в повітрі, виявляє до нас безпосередній стосунок.

В тому незбагненному виклику, в надскладний урочий час своєї долі, Україна опинилася волею Провидіння у центрі світових подій. І щось невмолимо певне промовляє в свідомості, що мусимо зробити якесь неймовірне надзусилля, аби знайти в собі ту спромогу перетворення, якої ніби й бути не може, – бо від рівня нашої спроможності залежить (і нам це покладено звершити, що означає – бути!) – чи здолає Україна інертні процеси й ентропію – й підійметься на вищий виток спіралі розвитку, чи повторюватиме той самий відлік помилок, драм взаємопоборення, самозради, підкорення чужій силі, переступу совісті, забуття святинь... – наражаючись на ще більші небезпеки – духовного запустіння, руйнації національної гідності й розгублювання смислів життя.

Так б'є тривогу голос святої непідкупної правди, що лише їй до снаги об'єднати національну потугу для життєтворчого піднесення народу й країни. Дзвін той доноситься згори, з незримої височини – наче знамення, послане в саму гущу часу, яке край треба розгадати. Йдеться бо, вочевидь, про

докорінну зміну устремлінь людини – від рабства тліну матеріалізму до верховенства духовного начала, що таємничим знаком сяє людству вже два тисячоліття в Ісусовім Преображенні.

І ось що дивно – саме тепер, коли справи у світі, здається, чи не найгірші: шириться неправда, зло, облуда, ненависть, війна, нищення природи, культури, зневага до Бога... – й всьому тому не видно кінця й годі сподіватись, що світ і людина можуть змінитися (на таке здатні хіба одиниці) – попри весь той хаос і Армагеддон – з'являється раптом у видиві часопростору і в людях щось таке, немов почувся десь голос Архангела, який вістить, що Бог хоче спасти світ і кличе людину до духовного оновлення.

Цей безмовний поклик, що так явно змінює щось в людях, у видиві неба й на землі, якимось чином пов'язує, переплітає в уяві й свідомості вишне Преображення і Незалежність – Волю України. Бо й справді – вільна Україна – це передусім оновлена людина, особистість, омийтий горнім світлом народ Божий.

Ніхто сам не спасеться (для вічності) – глибокий парадокс християнства. З одного боку, кожен має нести свій хрест життя – долю і світ до вершини.

А з другого, коли хтось ставить власні інтереси як абсолют, полишаючи інших і світ напризволяще, – тим самим він відпадає від божественної цілості Буття й опиняється на краю прірви між собою і Всесвітом, що дарований і доручений нам на виростання у вічності – в Саду Творця. Еґоїзм відриває особу від джерела істини і творчої сили Буття.

Але той, хто рятує, як от Герої Небесної Сотні рятували Україну, той рятує цілий Всесвіт і Бога в собі. І то є справжнє визволення й втілення Духа в істинну реальність життя, що його так важко людині сягнути. Хоч безліч разів стверджено: дається людині сила неміряна для святого Добра.

Криза людини й цивілізації, що аж волає про потребу оновлення, саме й полягає в нереалізованості сил людської особистості, даних Творцем для сповнення божественного призначення кожного життя.

Маловірство людське не дає перерости убогість пожадливи устремлінь, аби розширилась свідомість до прозріння в собі безмірного скарбу обдарувань, – й відкрились радість «принесення дарів» і сила творчості, визволяючи дух і рятуючи зацьковану, вигнану правду.

Про нереалізовані можливості особистості, як і

людства та його природних спільнот – народів, етносів..., винятково проникливо написав, вслухаючись в зоряний всесвіт, Антуан де Сент-Екзюпері в «Планеті людей» і інших творах.

Щоб здійснити, знайти себе, мусимо вирватися з полону зжухтих, механістичних смислів і догм, які не мають в собі енергії життя. Людина має повірити в силу Добра і волю Творця над собою. Почати світові нове життя – це зупинити процеси визволення духовних основ існування, нівелювання високої свободи особистості. А це значить – подолати власну відсутність в Бутті, заповнити прірву між собою і Богом.

І українські Майдани перед лицем Неба, велике духовне зрушення народу, героїзм і самопосвята людей сколихнули самовдоволене раціо цивілізації. Світ таки змінився, відчувши й вдихнувши з України горне повітря оновлення, повернення до істини життя. Бо Україна, хоч як дивись, зробила за роки Незалежності, незважаючи на всі перепони і катаклізми, величезний прорив до перетворення самосвідомості – повернувшись до глибини власної сутності й висоти призначення.

Сьогодні видно, що в Україні і в світі, попри нескінченну кривавість і трагізм людської історії, все ж діє той духовний стрижень, що тривав у віках і тисячоліттях культури – і це дає світові енергію творення смислів нового часу – як визначальне мірило людини і її діянь. Саме ця основа творить і відчуття нової вселюдської єдності, тримає реально світло ідеалу добра й відповідальності «за всіх і за все».

[...] В небі духу зріє зерно живих смислів дії і спрага тих, хто хоче знайти себе у праці для розквіту народу й країни. Вісників прийдешнього оновлення, чий високий політ духу і думки, що його нині найбільше потребує Україна, виразно чути в атмосфері часу.

Щоправда, як ведеться, посланцям прийдешнього завжди буває найважче. Але оновлення гряде. Ті процеси не спинити й не обминути. Бодай тому, що духовне перетворення – преображення особистості – як підказує нам, не ймущим віри, хто гадає, ніби те все його не стосується, – щось із височини, невтомно янгольське, – воно напевне й виявиться отим парадоксальним «вушком голки», в яке «легше верблюдові пройти...» – і однак має пройти людина, аби врятований стався світ і збулося Обіцяне.

«Наша віра», № 8, 2015 р.

Митрополит Борис Ґудзяк

СВОБОДА ПЕРЕДБАЧАЄ ЛЮБОВ, СЛУЖІННЯ І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Створені на образ і подобу Божу, ми, люди, покликані бути вільними. Вільними як люди і спільноти, вільними як народи та країни.

Свобода є Божою волею. Свобода є Божим даром. Однак, так було у минулому і залишається досі, що для того, щоб отримати і зберегти цей дар, треба боротися. Часом ця боротьба є титанічною та трагічною, бо існують ті, хто зловживає своєю свободою і владою, щоб панувати та кривдити інших. Так буває у родинах, у спільнотах, і навіть у церквах. У сучасному світі найбільше спустошення людству завдали ті, хто порушував свободу і гідність народів та держав, заперечуючи їхнє право на власну віру, культуру, мову, самовизначення. Заперечуючи саме право на існування. Терорами, етнічними чистками і навіть геноцидами вони цинічно та безжалюбно відбирали дар свободи, щоб поневолити та контролювати. У ХХ столітті Україна була епіцентром насилля та тиранії, від яких страждали різні національні та релігійні спільноти: українці, поляки, євреї, кримські татари, роми...

28 років тому, після століть чужоземного панування, Україна здобула національну незалежність. Кожен українець, достатньо дорослий, щоб пам'ятати, мабуть, пригадує піднесення серпня 91-го. Пригадуєте, де саме ви були у ці дні? У час путчу і проголошення Незалежності України я був в Кембриджі, дописуючи другий розділ своєї дисертації. Це було довге спекотне літо. Я все ще живо пам'ятаю кадри повалення пам'ятника Феліксу Дзержинському. Організатор червоного терору повис на крані. Ми ж «зависли» на новинах: радісні телефонні дзвінки, фотографії величезного жовто-блакитного прапора, який внесли у зал засідань Верховної Ради. Я був настільки піднесений, що не міг сидіти на місці і побіг – та ні, полетів! – вздовж Чарльз Рівер. Після стількох років і страждань... СВОБОДА!

Мій народ нарешті вільний! Наша Церква вільна. Наша мова стала повноправною. Українська культура процвітатиме. Геноцидальна історія нарешті завершилася!

І так, і ні... адже і зараз в Україні триває війна... війна за свободу.

Проте, наша свобода реальна. Можливо, не ідеальна, не досконала, не повна. Стан економіки та соціальної справедливості далекий від бажаного. Тихий деспотизм пронизує судову систему. Корупція, особисті та спільнотні помилки і недоліки поневолюють. Скільки українців є рабами алкоголю, жертвами домашнього насилля. Скільки насилля зазнають діти. А ще більше людей страждають через бідність, погану систему охорони здоров'я, депресії та спричинений війною пост-травматичний розлад. Держава та суспільство потребують реформ. Нам усім необхідне наведення, щоб ми могли захистити бідних, маргіналізованих, неповносправних, старих та ненароджених – від Карпат до Донбасу, від Чорнобиля до Ялти. Немає геноциду, але стільки людей покидають Україну – не з власної волі, а з необхідності.

Та все ж, жодна людина при здоровому глузді не стане заперечувати, що наш поступ у свободі реальний.

Українці, незважаючи на те що все ще гинуть, захищаючи свою волю, насолоджуються нею, як ніколи досі. Як ніколи досі ми вільні бути собою. Ми можемо подорожувати: поїхати зі своєї країни і повернутися. Без страху репресій і сорому можемо говорити і писати українською. Ніколи не друкували стільки українських книжок, ніколи раніше українська культура не була такою різною і живою: література і мистецтво, музика і фільми, глобальна присутність в інтернеті. Свобода совісті і віросповідання безпрецедентні. Православні отримали автокефалію, греко-католики – ще вчора заборонені і загнані у катакомби – сьогодні присутні у кожному куточку країни та надихають столицю. Якщо дивитися глобально, то Україна – єдина країна, крім Ізраїлю, де президентом і головою уряду є політики єврейського походження. Кримські татари, тікаючи від окупаційного режиму, який тероризує їхній дім, знаходять притулок у Львові та Києві. Навіть волелюбні російські демократи мігрують до України, щоб тут жити і проповідувати свободи, відібрані у них на батьківщині.

Свобода стосується на лише ідентичності, культури та сфери духа. Ніколи раніше для українців не було стільки професійних та економічних можливостей. Ніколи не було стільки українських університетів, стільки нагод для росту. Ніколи побут українців не був настільки багатим. Ми ніколи не могли так беззастережно комунікувати та творити. Ми не могли так вільно обирати своїх представників. Це було немислимо у час здобуття незалежності, але зараз Україна є серед лідерів у сфері ІТ. Продовжує зростати наша глобальна присутність і вплив. Країна і світ ніколи не були такими українськими.

З вдячністю ми згадуємо тих, хто був і є готовий віддати життя за нашу волю і гідність. Ми дякуємо також тим, хто прийняв свідоме рішення жити вільно, та надихає інших цінувати свою свободу.

Багато українців сьогодні задаються питанням: «Що ми повинні робити?» Насамперед, не розпоршуй-

мося: кожен з нас має намагатися чинити правильно – завжди і всюди. Ми повинні навчати інших свободі своїм прикладом відповідальності. Отримуючи надхнення від найкращих, ми маємо піднімати тих, хто на низині, хто принижує свою гідність, хто тікає від відповідальності і приймає як належне свободу, здобуту високою ціною. Цей виклик не лише український. Сполучені Штати Америки – колиска сучасної демократії – та й інші країни також не завжди вміють спільно працювати заради необхідної зміни.

Сьогодні ми святкуємо незалежність від зла та гніту, від тих, хто вбиває тіло і душу, вихолощує історію та колонізує майбутнє. Проте наше свято не «проти», не «від». Незалежність – це позитивний вибір. Це не просто відділення чи відчуження. Ми не можемо позбутися залежності одне від одного. Ми не можемо «звільнитися» від свободи, принципів, цінностей. Віддалення від Бога лежало в основі ідеології кожного геноциду ХХ століття. Ми повинні триматися правди, хай там що. Україна показала, що свобода здобувається великою ціною. Ми вдячні тим, хто віддав усе. І усвідомлюємо, що відповідальність за майбутнє не лише за героями, але за кожним з нас.

Сьогодні багато українців на лінії зіткнення, у збіднілих селах та безіменних містах живуть у депресії, страху та тривозі. На це є багато причин: війна, окупація, знущання зі сторони ворога, бідність та корумпованість своїх, відчуження у містах, поділи у родинах, недовіра в особистих стосунках. Кожен може знайти виправдання, чому він втрачає надію

чи сходить з дороги паломництва від страху до гідності. Проте, для усіх нас День Незалежності є передусім закликом до дії, до пошуку відповіді на виклики, що стоять перед нами. Ніхто не може бути вільним, відмовляючись від боротьби, сидючи, склавши лапки, не роблячи нічого. Свобода передбачає любов, служіння і відповідальність.

Тоді, 1991 року, з берегів Чарльз Рівер, я побіг, полетів до України. Яким великим даром було брати участь у творенні нового суспільства, народженні нової країни. З якою радістю я долучався до позитивних перемін, що відбувалися протягом 28 років. Наскільки я пишаюся тим, що сім випускників Українського католицького університету через кілька днів стануть членами нового парламенту. Як я молюся, щоб вони і їхні колеги чинили правильно.

Тепер, повернувшись знову до США, молюся разом з американцями і українцями, щоб ми були здатні зрозуміти, що Божа благодать є основою і структурою нашої свободи. Святкую в Філадельфії, колиці сучасної демократії, трибуни, з якої була проголошена американська незалежність, першій столиці США. Буду з вами, дорогі мої українці, духом, ділом і радістю. Нехай дзвін незалежності, що пробив тут, у Філадельфії, звучить від країни до країни, від серця до серця.

Нехай вдячність за дар свободи зміцнює нашу віру і відвагу. Нехай свідчення тих, хто віддає своє життя за волю, і тих, хто має сміливість жити вільно, буде для нас прикладом. Обіймімося як браття і сестри, розділяючи радість і мир, який дає справжня свобода.

Олесь ШЕВЧЕНКО

А ВІН ВСЕ ЩЕ СТОЯВ І ФУРТ-ФУРТ ЛАДУВАВ

Цього літа ми – Тарас Антонюк, Олександр Ткачук, Лариса Дзюба і я – вшанували живими квітами у 120-річчя від дня народження незабутнього борця з російським окупаційним режимом, надхненника українських шістдесятників письменника Бориса Антоненка-Давидовича.

Вклонилися водночас його покійній дружині Ганні, яка померла двома роками раніше від чоловіка, та дочці Ярині – нашій незабутній товарищі, фантастично енергійній на ниві українського культурного й духовного відродження.

Після вимушеного самогубства Миколи Хвильового і Миколи Скрипника письменник «зникає» у далекий Казахстан. Та його знаходять і там. У 1935 році Антоненка-Давидовича засуджують до розстрілу, а згодом замінюють вирок на 10 років ув'язнення. Відбувши його, повертається в Україну, але в 1946 році його засуджують на довічне заслання у Красноярський край.

Через чотири роки після смерті Сталіна Антоненко-Давидович прибуває до Києва, отримує реабілітацію та відновлення у членстві в Спілці письменників України. У 60-ті роки плідно працює в літературі. 1961 року вийшов його роман «За ширмою» (не забуду, скільки сліз пролила моя мама на цю книжку). Тоді всі книги цього письменника одразу ставали популярними – «Про що і як», «В літературі й коло літератури», «Вибрані твори», «Здалека й зблизька», «Як ми говоримо» (ця книжка була настільною в мого батька, майже ровесника Антоненка-Давидовича – на рік старшого за письменника, тепер їхні могили майже поруч, через дорогу, на Лісовому цвинтарі; бувало, мій товариш з дитинства, а тепер відомий поет Василь Соловей, мій батько і я із за-

хопленням обговорювали мовні приклади з цієї книжки та спогади про репресії).

На початку 70-тих терпець у кагебістів урвався. Не пробачили письменникові його тісні стосунки з поколінням шістдесятників, яке брало з нього приклад чесності й безстрашності.

Пригадую і мої зустрічі з цим славним і мужнім чоловіком – на вулиці Леніна, на пошті Київ-30 та в його квартирі. «Що таке сексот? – пояснював мудрий господар нам з Віктором Могильним, – це ж не лайка, як ми давно звикли сприймати це слово. Це нормальний робочий термін у кагебістів: «Ето наш сексот, наш секретний сотрудник». Бувалий зек міг розповідати нам годинами, і було що.

Отож настав край терпінню влади, Антоненка-Давидовича перестають друкувати, виганяють зі Спілки письменників, позбавляють засобів для прожиття, влаштовують систематичні обшуки й допити, брутально, по-хамськи втручаються в його особисте життя. Та стійкий, як залізний стовп, Антоненко-Давидович ні на крапельку не змінив своєї незалежної від комуністичної влади поведінки. І не дарма співав нам свою улюблену «При каноні стояв»:

Приспів:

*При каноні стояв
І фурт-фурт ладував,
І фурт-фурт, і фурт-фурт,
І фурт-фурт ладував.*

*Гостра куля летіла,
Йому руку відтяла,
А він все ще стояв
І фурт-фурт ладував.
(Приспів)*

*Гостра куля летіла,
Йому ногу відтяла,
А він все ще стояв*

*І фурт-фурт ладував.
(Приспів)
Вороги вже його
Оточили давно,
А він все ще стояв
І фурт-фурт ладував.
(Приспів)*

*В сиру землю його
Закопали давно,
А він все ще стояв
І фурт-фурт ладував.
(Приспів)*

*Хробаки вже його
Підточили давно,
А він все ще стояв
І фурт-фурт ладував.
(Приспів)*

Це ніби про нього співається. Це він – наш Антоненко-Давидович. Він все ще стоїть і Україну ладує.

А 5 серпня 1988 року немаленьким гуртом ми, члени Українського культурологічного клубу і Київської організації Української Гельсінської Спілки, створеної за три тижні перед цим днем на її перших зборах на Русанівському шкільному стадіоні, де, на пропозицію В'ячеслава Чорновола, мене обрали головою, прибули на Лісовий цвинтар до могили Антоненка-Давидовича. Ось який спогад про цю подію написала Олена Борсук, наймолодша учасниця незабутнього зібрання:

«У день пам'яті великого українського патріота, письменника Бориса Антоненка-Давидовича, що його відзначав УКК у серпні 1988 р. біля його могили на Лісовому цвинтарі, переїхав дощ. Але непогода не завадила активістам УКК зі своїми родичами прийти на ушанування українського письменника-політв'язня Бориса Антоненка-Давидовича.

На могилу славного українця ми прийшли всією родиною. Мама іронічно відзначила велику кількість молодих «шанувальників», показуючи на людей з раціями та відеокамерами. І справді, у цей день їх було стільки ж, як і активістів УКК. Оператори-КГБісти йшли попереду патріотичного згуртування, і здавалося, що на кожного опозиціонера припадає по одній камері, які нахабно і невпинно фіксували кожен рух, кожне слово, кожне обличчя. Складалося враження, що відбуваються зйомки «високих» посадових осіб, які покладають квіти.

Усі ці особисті «охоронці» патріотів приїхали на одному автобусі, а їхні начальники – чорними «Болтами». Мабуть, очікували на силовий супротив. А натомість побачили дітей, жінок і людей солідного віку, які під парасольками стояли біля могили і намагалися не звертати увагу на непроханих гостей.

По завершенні, коли всі розходилися, то, як завжди, мали нав'язливий кагебістський супровід до самого дому.

Увечері тата телефонним дзвінком повідомили, що хтось із соратників додому не повернувся. А вранці сповістили, що він зник».

А в угеєсівському «самвидаві» тоді з'явився свіжо написаний мною Листок Прес-служби УГС «Вечір пам'яті Антоненка-Давидовича»:

«5 серпня – день народження видатного українського письменника-патріота Бориса Дмитровича Антоненка-Давидовича, учасника національного відродження 20-х років, «розстріляного відродження», який проніс естафету української національної ідеї через двадцятирічне пекло сталінських концтаборів і не просто передав її новому поколінню, але й сам став активним учасником руху шістдесятників, задушеного в мертвотному зашморзі брежнєвського застою.

Від кінця 60-х років Антоненка-Давидовича перестали друкувати, на нього посипалися обшуки, допити, цькування в охоронній пресі. Багато творів письменника, зокрема його неціненні спогади, досі лежать під вартою в архівах органів держбезпеки. В атмосфері морального терору, що набрав цинічних форм (за вказівкою КГБ важкохворого письменника, який до останньої хвилини життя зберігав ясність думки, спробували оголосити недієздатним...), письменник помер 9 травня 1984 р. На відомому Байковому цвинтарі, де дотепер ховають офіційно визнаних діячів культури, партійних, радянських та військових керівників вищої ланки, місця для відомого письменника не знайшлося – його поховали на Лісовому цвинтарі, на далекій околиці Києва.

На похороні Бориса Дмитровича Антоненка-Давидовича кагебісти вирішили продемонструвати свою силу – на кожного, хто прийшов віддати останню шану письменникові-подвижнику, припадало по два-три оперативники держбезпеки.

То було в останні роки застою. А ось ситуація перших (чи, може, уже й останніх?) років так званої перебудови.

5 серпня 1988 р. невелику (осіб п'ятдесят) групу шанувальників письменника, які прийшли в день його народження на Лісовий цвинтар, оточив великий загін міліційних та кагебістських оперативників. Поводились

Біля могили Бориса Антоненка-Давидовича. Київ, 5 серпня 1988 р. На світліні (справа наліво) – Тетяна Битченко, Василь Гурдзан, Григорій Мінняло, Леонід Мілявський, Євген Сверстюк, Алена Пашко, В'ячеслав Чорновіл, Павло Кислюк, Петро Борсук, Євген Обертас. Фото Олесь Шевченко.

вони з підкресленим зухвальством та зневажливим викликом – майже впритул фотографували присутніх, під час загальної молитви над могилою, запахавши руки в кишені, кидали цинічні репліки.

Кількома днями раніше представники Українського культурологічного клубу намагалися узгодити з міською владою проведення короткого мітингу пам'яті письменника над його могилою. У міськвиконкомі заступник голови Галина Менжерес, начальник

канцелярії Ігор Білевич та заступник голови Ватутінського райвиконкому Володимир Жуков їм відповіли, що влада «не рекомендує» проводити громадську панахиду... Неважко було здогадатися, чого можна чекати, коли керівники міськради та їхні наставники «не рекомендують».

Клуб прийняв вимушене рішення: на цвинтарі обмежитися покладанням квітів і молитвою, а вечір пам'яті провести на приватній квартирі.

...Звучить гімн «Боже великий, єдиний» Миколи Лисенка, усі встають. Вступне слово про Б. Д. Антоненка-Давидовича виголошує Михайлина Коцюбинська. З теплими спогадами про Бориса Дмитровича виступила Алена Пашко. Від родини Бориса Дмитровича до присутніх звернувся письменник Борис Тимошенко, він розповів чимало цікавого про життя й творчість Антоненка-Давидовича, про твори, які необхідно видати.

Олесь Шевченко прочитав уривок з оповідання Антоненка-Давидови-

ча «Слово матері», а також надісланий поштою з Дрогобича виступ Мирослава Мариновича. Про місце письменника в літературі й суспільстві говорили Юрій Огульчанський, В'ячеслав Чорновіл, Сергій Набока, Василь Барладяну.

На закінчення, як заповів Борис Антоненко-Давидович, його пом'янули співом «Вічного революціонера».

По закінченні вечора його учасники потрапили під супровід теплої київської дощу та сексотів КГБ».

Людмила ЗУЗЯК

Як добре у храмі Твоім, Богородице

21 вересня 2019 року – на другу Пречисту – село Криворівня на Івано-Франківщині відсвяткувало не лише храмове свято, а й 300 років від часу перенесення церкви Різдва Пресвятої Богородиці на лівий берег Чорного Черемошу. Церква є однією із найдавніших церков на Гуцульщині і за всі триста років свого існування ні разу не була зачинена, незважаючи на зміни влади, війни тощо.

«Церква Різдва Пресвятої Богородиці у Криворівні – це маяк, який 300 років на цьому місці, а 360 – у нашому селі, безперестанно світить, – каже теперішній настоятель храму отець Іван Рибарук. – Наша парафія несе цей подвиг служіння. Я не кажу про кожного жителя нашого села зокрема, бо не всі, на жаль, є церковно-активними і християнськочі українськосвідомими. Про це свідчать, зокрема, події року, що минає. Але з ласки Божої в нашому селі є ядро людей, оте «мале стадо» євангельське, про яке Господь каже: «Не бійся, мале стадо!». Ісус не покидає нас. Він з нами.

Думаю, що наша церква забезпечує також те, що Криворівня залишається одним

із визначних культурних осередків України. Свідченням цього є започаткування у нас минулого року проведення щорічного міжнародного форуму Центральної та Східної Європи «Via Carpatia».

У день престольного свята 300-літню церкву Різдва Пресвятої Богородиці відвідали єпископ Юліян, верховинський декан Дмитро Михавків та священники, які служать на парафіях Верховинщини. Прийшли святково вбрані у гуцульський одяг люди з довколишніх сіл, щоби розділити з криворівнянами їхню духовну радість, як це було 100 і 200 років тому – тодішні святкування у Криворівні гарно описали відомі і не дуже відомі майстри слова, котрим у ті дні пощастило тут побувати.

Церкву Різдва Пресвятої Богородиці було збудовано на присілку Заріччя у Криворівні в середині XVII століття. На теперішнє місце її було перенесено у 1719 році. Протягом тривалої історії храму у церковних книгах то з'являлися, то зникали записи українською мовою – це свідчить про те, що криворівнянські священники, попри постійні утиски і заборони, були свідомі свого українства і своєї приналежності до нашої східної, Київської православної традиції. Вони реально працювали для того, щоб українська національна ідея тут жила – декілька разів переходили на українську мову богослужінь (це було в середині XIX століття та у 20-х роках XX століття).

21 червня 1900 року церкву відвідав митрополит Андрій Шептицький.

Найбільш відомою родиною священників у Криворівні був рід Павловичів-Бурачинських-Волянських: отці Петро Павлович, його зять з сином Андрій і Йосип Бурачинські та зять Йосипа – Олексій Волянський, які опікувалися парафією протягом 1800-1923 років. Саме за Волянського Криворівня стала «Українськими Атенами» за висловом українського етнографа Володимира Гнатюка, який, як і член «Руської трійці» Яків Головацький були одружені на доньках криворівнянських парохів.

Разом із парохом та мешканцями Криворівні в церкві Різдва Пресвятої Богородиці молилися Іван Франко, Михайло Грушевський, Михайло Коцюбинський, Гнат Хоткевич, Леся Українка та багато інших визначних постатей української культури, яким симпатизував і радо гостив у плебанії (церковному будинку) отець Олексій Волянський. Сьогодні на стіні плебанії розміщено дві меморіальні дошки про те, що в «Сонячній хаті» (як її було названо з легкої руки Михайла Коцюбинського) перебували визначні гості.

Церква Різдва Пресвятої Богородиці у Криворівні.

Справу духовного збагачення і національно-культурного виховання достойно продовжували у 1930-х роках о. Степан Гунчак, у 1940-х роках о. Лука Дзьоба, у 1960-х роках о. Мирон Жураківський, з яким на початку 1960-х рр. служив у церкві дияконом Василь Романюк – майбутній Патріярх Київський і всієї Руси-України Володимир.

І нині, завдяки невтомній праці і жертвовному служінню отця Івана Рибарука, церква Різдва Пресвятої Богородиці продовжує притягувати до себе спрагли людські душі. Щороку її відвідує до п'яти тисяч осіб з усієї України та з-за кордону. Вони йдуть не просто на екскурсію – з багатьма з них священник Іван Рибарук проводить духовні бесіди.

З початку російсько-української війни криворівняни створили волонтерську групу, яка на сході України побудувала десять каплиць, а також постійно опікується збором продуктів та іншої допомоги тим, хто на передовій. Церква, у співпраці з «Творчою Криївкою» та іншими волонтерськими організаціями, стала реабілітаційним центром для українських воїнів.

У тому, що цьогоріч церква Різдва Пресвятої Богородиці відзначає 300 років, а газета «Наша віра» – 30, є символічний зв'язок. Газета, як і криворівнянська церква,

була і є цивілізаційно-культурним світочем. На сторінках «Нашої віри» мали голос і православні, і католики, тобто вона відкрита для кожного голосу, який промовляє про людську свободу, про гідність Божу в людині.

Без сумніву, найбільша подяка світлої пам'яті Євгеніві Сверстюку, а також усім, хто працювали у газеті і продовжують цю працю сьогодні.

І знову ж таки говоримо про «мале стадо». Газета «Наша віра» не мала великого накладу, але її передплачували ті, хто хотів її читати. Ті, хто жив нею, і хто живе за нею і в Україні, і за її межами. Те, що «Наша віра» продовжує жити – це дуже добрий знак духовного здоров'я. Коли ми не просто задовольняємося існуючими офіційними церковними чи державно-церковними виданнями, а коли є думка, яка паралельно йде, як самостійне духовне життя. Коли є люди, котрі як відчують це життя, як проживають його, як пізнають, так його і відображають. Це важливо для інших людей.

Отець Іван Рибарук: «Коли я перші рази бачив «Нашу віру» у хатах у Криворівні і запитував читачів про неї, вони казали: «Це дуже файна газета». Такі видання мають жити. Це свідчення свободи: дух дише, де хоче. От він і дише!»

На подвір'ї біля церкви. Зліва направо: Валерія Андрієвська, Тамара Огданська, Євген Сверстюк, Іван Рибарук. Травень 2013 року.

З нової збірки поезій
«Львів на писаному камені».

Елегія старого міста

Місто старезне, місто величне
шпилями храмів шукає небес.
Місто старезне – все в ньому звичне:
колія, трамвай, заблуканий пес.

Спить ще Вірменська. Спить Бандіnellі.
Сторож на вежах щось гугонить.
Княжого міста містичні ронделі.
Княжого міста лицарська мить.

Хто там за кованою, за брамою?
Притча чи батяр, чи просто Час?
Може, – Гальшка Острозька з драмою
та її сторож – хронометраж?

* * *

Під горою Будильницею
призначена
зустріч
із королем Левом

на писаному камені
золотокосі вітри
дмуть
збирають
поспіхом
новини
кладуть
королеві
на престол: «Боже, помагай!»
під горою Будильницею
храм королівський
у вечоровому скрипі
дерево
гровицю
розділило навпіл

Лиш дятел
не спить –
вистукує
мелодію часу –
в тисячолітньому дереві
скрижалі
безборонної Полтви

Петро Мордессо*

Петре Мордессо,
чи сумно тобі за Італією?..
Петре Мордессо....

* Петро Мордессо – італійський маляр, який у XVI ст., приїхавши до Львова, назавжди своє життя пов'язав із нашим краєм.

** Мано Грек – його сучасник, член Львівського Ставропігійського братства. В історії українського мистецтва натрунний портрет Мано Грека належить до найраніших зразків.

Ярослава ПАВЛИЧКО

Думаєш часто
про дорогу повернення...

Маєш –
камінь львівський...
щораннє вставання,
молитва щорання...
Незнайоме полотно,
як незнайома людина...

І ти – біжиш по ньому...
Ти – не вертаєшся
у цей світ.

Петре Мордессо...
Вже вода
Кольору думки незрілої
тече біля твого порогу.

...А пригадуєш
Мано Грека?..
Його труну,
І як холоне,
як труна...
як ватра...
Петре Мордессо,
безсумнівно,
в Італії води,
немов ікони...

Маркіян Шашкевич

*Перший зі священників у Галичині
виголосив проповідь українською мовою,
що відбулося в соборі св. Юра у Львові*

Собор Юра
розкинувся
маєстатично –
місто як на долонях
у рукаві ріки Полтви
підземні джерела
сміються

а ти стоїш
ось тут на амвоні
Боже слово
із вуст твоїх Маркіяне
рідною мовою
глаголить
до Божого порога
місток
простягає вервечку
до роду
княжого
роду із Шептиць
Шептицьких
золотом –
дивозлотим
падають
слова рідної мови
на
виноградник

Христа
переплітаються
із розкішним паговінням
його листя
виблискують гронами
Божої благодаті
пальмовою гілкою
в руках
ангелів
висвітлюють
променаді
віків ще непрочитаних
взивають
до Тербовлянської Богородиці
молитвою

перетворюючи
голосні проповідей
у мідний дзвін
майстра
Кирила

Чотиривірші

* * *

Століттями живу в задуманій соснині.
Щити поставила – ніхто мене не руш!
Тут день і ніч мої. В примруженій долині
намалював колись їх маляр Труш.

* * *

Ренесанс... Де ти, 16-ий віче?
Брами ажурні. Портник німий.
Дзиґар години на Ратуші лічить.
Місто заснуло. Тільки – не ми.

* * *

На зламі днів і згорнених століть,
коли душа натовмиться буденно,
у золотому поклику молінь
звернись до Господа: чи ми будемо?

* * *

Я тебе, Україно, як сонце, беріг –
Малювали тебе на вотивнім портреті.
І, здалось, відійшла..., але твій оберіг
споконвічна загадка в архів-раритеті.

Із 20-го сторіччя

Як тобі цей четвер
що сховався
в шпаринках
загадок
дитячих

парасолею
дощів
накрився

перейшовся
Академічною
де Франко у товаристві
за філіжанкою кави
розмірковує
«Що таке поступ?»

а столітній Людкевич
дописує
останній рядок
кантати Шевченка
«І мертвим, і живим,
і ненародженим...»?

Діалог із Юрієм Кульчицьким

Знаєш, Юрію,
твої земляки із Кульчиць
смакують це диво –
каву
і гадки не мають,
що їхній земляк
із круглим прізвиськом «Кульчицький» –
перший європеєць кави
не за столиком
із серветками
свіжими,
а кави
в ореолі пороху
з порохівниць –
бо вона вилітала
із погідним усміхом
з металевих дул,
приперчена криком «Ура-а-а!»
порохом,
свободою,
як перша кав'ярня
на віденштрассе...
ніхто
не здогадувався тоді
про дегустацію,
яку можна до безконеччя
крутити,
як патефонну плівку
на
канапковій
пательні
ночі і дня,
перемішуючи

запахом майорану
чи просто
вкладаючи
скибочки ночі і дня
замість
ходорівського
цукру.

При каві

Кава
множила сили
ворохобила думку
розкрити
на карті спокою
була
еліксиром ідей
словесних вирізьблень
на площині
діалогу
співбесідників

ніздрі
лоскотала
вертикаллю
пари трунку
таємницею історії
золотистої піни,
під якою
захована Атлантида –
такої ж
таємниці
кавового древа,
що виростало
застромлене
на ніж
мезозою...

Львівське

З музею вийдеш,
підеш навпрошки
через ріку
що зветься здавен
Полтва.

Щемливо ляже
Академічна.

Майнеш на закрут –
до моста Сокольницького
загорнувшись у плащ
(а, може, він не мій...?)
То плащ дощів,
розкиданих
на згорблених карнизах).

Сховаєшся
у тіні
майстра Римлянина –
його розкішних
монастирських строф.

* * *

Я пастух. Я дерева пасу.
Ліна Костенко

У Львові древнім, незабутнім,
де спить легенди вічний звір,
прийшла потреба лютні в лютім –
холоднім місяці із гір.

Там з бойківських прадавніх прерій,
із тих доріг, що йдуть на Спас,
в глибоких закутках імперій
старенький Ох дерева пас.

Скрипіли поночі легенди,
ввижались січові стрільці.
О Господи, ми все проспали
у Твої праведній руці...

За Лавровим сходило сонце
Із воплощенням на чолі.
Душа молилася ув всоте,
сховавшись в гірській ріці.

І де ж той дзвін, і подзвін тиші
Розкутість вольности вселя?
Це ж знов історію ми пишем
на нових нотах-скрижалях!

До заснування Львова

Вертались вої.
Повертався Данило.
Ізвідусіль приходили гінці.
– Нам кращої землі вже не знайти.
І мовчки цілували берег Полтви.
– Отут нам бути.
На оцій землі.
Тут наша слава.

Наше довголіття.

Поклали камінь перший на ріллі
ще зовсім теплій,
зовсім безборонній –

.....
Король Данило в золотій короні
піднявся
на Ярославовій землі.

Обличчя часу

Олександр ТКАЧУК

ОБРАЗ МИСТКИНИ НА МЛД УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ:

до 95-річчя від дня народження Людмили Семикіної

Є люди, котрі буквально виростили з української природи – тілом, кров'ю, історичною пам'яттю. Їх з нею не здатна розірвати ніяка сила. Такими, наприклад, були Тарас Шевченко та Ніл Хасевич, а є люди, які ніжно виростили в собі Україну, як ідеальну реальність, і відбулися в ній. Зцілюючи цим творчим, благодатним актом не лише себе, але й покалічене навколишнє середовище. Саме такою склалася доля талановитої київської художниці Людмили Семикіної.

Вона народилася 23 серпня 1924 року біля теплового Чорного моря в місті Миколаїві. Її родина пройшла типовий для українців того часу і того регіону шлях примусового російщення. Вона згадує, що у батька було питома українське прізвище Семикін, але радянський урядник при видачі нового посвідчуючого особу документу записав його Семикіним, «чтоб, как-то по-человечески звучало». Одночасно до прізвища брутално допіпили відповідну національність: «русский».

Фахову освіту Людмила Семикіна почала опановувати в Одеському художньому училищі, а завершила у 1953 році на живописному відділенні Київського художнього інституту. Її, як молоду творчу натуру, тягнуло випробо-

увати себе у роботі в різних жанрах і стилях. Як оповідає один із її друзів історик Сергій Білокінь, в 1954–66 роках вона інтенсивно займалася станковим живописом. Невтомно писала пейзажі, натюрморти, жанрові картини олією. Її твори експонувалися на різноманітних всесоюзних та республіканських виставках. 1957 року Людмила Семикіну приймають до Спілки художників України.

Віховою подією, що радикально змінила її світогляд, стало зближення з Аллою Горською. У передмові до альбому «Спалах перед світанком. До 90-річчя Алли Горської» («Кліо», 2019) Людмила Семикіна з пієтетом згадує: «Я була свідком Аллиної краси, молодості, творчого злету. Ми

в один час вчилися в художньому інституті. Я приглядалася до неї, як художник: до її рук, як вона стоїть, як голову тримає. Алла була дуже красива, блискуче вихована, інтелігентна, вона гордо ходила, жодного руху не робила без змісту. Алла любила мистецтво, а потім себе у мистецтві, раділа за людей, які в мистецтві щось досягли. Вона була поетична, філософська за суттю, до її серця дуже припало національне відродження, яке стало змістом її життя, і була абсолютною спокійною щодо побуту».

Багато зрусифікованих людей в шістдесятих роках ХХ століття раптом усвідомили, що вони українці. Це було, як спалах надпотужної блискавки серед білого дня, що раптово розколола небо згори донизу. Усе звичне, добре знайоме раптом стало сприйматися в іншому вигляді. Молоді неурямлені душі потягнулися до нього, «як літорість порубаного саду», за словами Миколи Плахотнюка. На початку 60-х років цей стихійний рух молоді структурувався у «Клуб Творчої Молоді». Це, своєю чергою, породило своєрідну синергію національного росту. Вони

Алла Горська малює Людмилу Семикіну (шістдесяті роки ХХ ст.).

відчули себе апостолами цієї нової реальності. Твердо вирішили нести людям заховану від них правду. Але нове поняття істини вимагало нової мови. Тому Алла Горська, Галина Севрук, Людмила Семикіна разом з іншими друзями почали самостійно вивчати українську мову.

Важливим етапом у житті Людмили Семикіної стала робота над вітражем «Тарас Шевченко. Мати» у центральному вестибюлі Київського університету. Роботу вона виконувала у співтворстві з Опанасом Заливахою, Аллою Горською, Галиною Севрук та Галиною Зубченко.

Людмила Семикіна згадує: «До нас доходили чутки, що з Москви надійшла вказівка святкувати 150-річчя Шевченка так, щоби не збудити національне піднесення, тобто формально, «для галочки». Приходили і дзвонили якісь напівзнайомі і незнайомі люди, які попереджали, що цей вітраж не буде втілений, але ми на те не звертали уваги... Виконали тільки центральну частину вітражу. Ліву і праву частини триптиху «Бандурист» і «Материнство» вирішили доробити після святкування. Ідея використати цитату з Т. Шевченка «Возвеличу отих малих рабів німих, я на сторожі коло них поставлю Слово» виникла в останню мить і належала Опанасу Заливасі. Цитату написали легкою і світлою старослов'янською в'яззю...»

Пізно ввечері всі розійшлися по домах, Опанаса Заливаху Алла і Віктор за-

брали до своєї домівки через дорогу за Шевченківським парком, а я відмовилася, але живучи далеко на Борщагівці, вже не мала можливості доїхати додому. Лишилася на стільчику біля вітража чекати першого ранкового транспорту і задрімала. О четвертій ранку почали дуже рипіти і грюкати двері, приміщенням гуляв протяг, і ці загрозливі серед нічної тиші звуки тепер пригадуються мені як містичний знак зловісного духу руйнації, що вже кружляв над нашим твором.

Рано-вранці мене збудила бригада прибиральників – жінки і чоловіки з відрами і швабрами, багато – людей із тридцять. Вони захоплено стояли перед вітражем і тихенько обмінювалися враженнями. З їхніх коментарів я зрозуміла, що наш вітраж таки здатний будити національні почуття, бо деякі з коментарів звучали явно антирадянськи. Я була щаслива! Поїхала додому вмитися і перевдягнутися і на 9-ту ранку перед початком святкування повернулася назад. Забігла до вестибюлю університету і... замість вітража з риштувань звисало нашвидкуруч прибите вгорі цвяхами сіре драпірування, зроблене з занавісу університетського актового залу, а перед ним стояло старе гіпсове погруддя Т. Шевченка і стояли чахлі квіточки у вазонах. Жах! Я кинулася до вітража, вхопила край сірої тканини – вона напнула, як вітрило – і зазирнула під неї. Це було саме лише риштування...

Вітраж «Тарас Шевченко. Мати» у Музеї шістдесятництва, відновлений за авторськими ескізами.

Це була трагедія. За ті лічені години, поки я їздила додому, вітраж встигли демонтувати, щоб потім, розклавши його уламки у Спільці художників, влаштувати нам судилище. Тоді нас з Аллою вперше виключили зі Спільки художників» («Спалах перед світанком. До 90-річчя Алли Горської» («Кліо», 2019)).

Коли почалися репресії проти української інтелігенції, Людмила Семикіна висловила рішучий протест, підписавши відкритого «Листа 139-ти діячів української культури», і ніколи від нього не відмовлялася. У 1968 році її, Галину Севрук і Аллу Горську виключили зі Спільки художників удруге.

Згодом вже після вбивства Алли Горської за рекомендацією Георгія Якутовича і Ліни Костенко, яка була за-

міжня за тодішнім директором кіностудії Цвіркуновим, Людмилу Семикіну прийняли як художника-костюмера до знімальної групи художнього фільму «Захар Беркут» (1970–71 рр.). Працюючи у цій групі, вона розробила ескізи костюмів, багато з них виготовила власноручно. Успіх фільму дав змогу провести першу персональну виставку Людмили Семикіної у Спільці художників. У неї почав формуватися перший цикл авторських строїв, що отримав згодом назву «Ретро» (1965–76 рр.).

У пізньорадянський період Людмила Семикіна малувала діяльними за творами Тараса Шевченка «Гайдамаки» і Лесі України «Лісова пісня» (у співпраці з О. Кириченко). Мисткиня взяла участь в оформленні станції метро «Почайна», за її ескі-

зами були виготовлені мозаїка і вітраж.

У перебудовні роки Людмилу Семикіну поновлюють у Спільці художників України. У цей період вона надхненно працює над колекціями мистецького одягу «Скіфський степ», «Поліська легенда», «Княжа доба», «Модерн», що доносять нам образи ідеалу людини і духу української культури різних періодів нашої історії – від давнини до сучасності, що й понині зберігають правдиву творчу життєдайну силу рідності і розвитку. Через десятиліття на основі цих колекцій вийшов друком її альбом «Високий замок».

За визначні заслуги перед українською культурою 1997 року Людмила Семикіна удостоєна Державної премії України імені Тараса Шевченка, а 2001-го стала лауреатом премії імені Василя Стуса.

Людмила Семикіна завжди уважно і принципово реагує не лише на культурні події в країні, але й на політичні. Пригадую, як на відкритті виставки мистецтва шістдесятників «Літорость порубаного саду» вона сказала, що націоналістом є той, хто відчуває особисту відповідальність не тільки за свої вчинки, а й за все, що відбувається навколо нас, продекламувавши уривок із вірша Івана Світличного:

*Якщо нечисті – море, й зла підступного – повідь,
Не кажи, що не можеш,
що нерви здали.
Вмири й воскресни, а виконай
лицарську заповідь:
Як не я, тоді хто? Не тепер,
то коли?*

23 серпня 2019 року Людмилі Семикіній виповнилося 95 років. Побажємо їй здоров'я, сил і гарного настрою!

Людмила Семикіна та створена нею колекція мистецького одягу.

ІВАН СВІТЛИЧНИЙ

Л. СЕМИКІНІЙ

*Над занудою сірості, гвалтом парадності
І над сказом стиляг в екстатичній юрбі
Ти, богиня шляхетності, грації й радості,
Декретуєш красу в світ, підвладний Тобі.
Ти виструнчуєш покруча, причепурюєш голого,
Відживляєш заляклого, прозріваєш сліпця.
І до Тебе, як соняхи, тягнуться голови,
Незадублені душі, незатерплі серця.
Мов прочани, ідуть за Тобою, богинею!
Може, Ти їх врятуєш, може, Ти їм даси
Як останню надію, як лік від загину їм
Правду чесною гідності, первородство краси.
Бо життя їм немає. Бо куди себе діти їм?
Їх погноєм, підніжжям творив Всеблагий.
А могли б Аполлонами. А могли б Афродітами.
Як князі між князями. Між богами боги.
Та боялись. Ховались. Не вміли. Не вабило.
Подобизною Божою, маєстатом віків,
Хоронили себе, убієнні єдвабами,
В пантеонах панбархатів, в саркофагах шовків.
Глянь, богине, і зглянься, як скрутно і туго їм,
Одволодай їх, випростай, розігни
Їх, в мундири зачохлених, облачених папугами,
В однострої ув'язнених. Відживи! Онови!
Ти їх вивільни з рабства монументальності,
З летаргії парадності і суєти,
Дай їм вічність свободи і свободу ментальності,
Зачаруй їх магією простоти.
З Аполлонів зачуханих, з Афродіт занехаяних
Поздирай хохлому й балахоння хламид.
Одягни їх у себе самих – і нехай вони
Бачать Боже єство і пречистий свій вид.
І нехай у осліплених, і нехай у окрадених
Грають, повняються вигублені серця
Первородно людськими свободами й правдами.
Святом свят. І нехай їм не буде кінець.*

Костюми «Полин» і «Сарматка» з колекції «Скіфський степ» (1993–1996 рр.) та кептарі бароко.

Іванна САВИЦЬКА

Хто любить Україну?

Хто любить Україну, чи питати треба?

Той, хто шле молитву за неї до неба.

Хто просить у Бога і миру і волі,

Вітчизні коханій щасливої долі,

Хто думкою лине до рідних степів,

Де прадідна нива батьків і дідів.

Хто любить Україну? Той, хто все працює,

Будня хвилин цінних дармо не марнує,

Чи праця велика, жертвна для справи,

Чи тиха, спокійна, без гамору-слави.

Хто цеглу по цеглі все дигає й носить,

Хто потом перлистим чоло своє росить.

Той любить Україну, той кохати в силі,

Хто знає минуле, сховане в могилі.

Хто гордий, що в змагу за волю-свободу

Наш народ не плямить козацького роду.

Хто любить наші звичаї та мову

І пісню співає дзвінку і чудову,

Хто все те шанує і хто з тим щасливий,

Той любить Україну – той є правдивий!

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАПОР

ПЕРЕКАЗ

Колись давно проживав в Україні, в місті Галичі, король Данило. У нього був гарний замок, оточений високими мурами. На подвір'ї стояв високо синьо-жовтий український прапор. Король дуже боявся, щоб хтось у нього цього прапора не забрав, бо в старих книгах було написано, що як цей прапор пропаде, то король втратить королівство.

А був у Галичі малий, бідний хлопчина, Василько. Він чув від людей, що на подвір'ї в короля є щось таке, що дуже стережуть воїни. Василько зчаста обходив королівські мури навкруги та шукав способу, як би через них досередини глянути.

Одного вечора було дуже темно. Тоді Василько взяв свій маленький свердлик і пішов під мури замку та став у мурі вертіти дірку.

Аж тут нараз відчинилася брама й вийшли з неї воїни. Один з них, старший, глянув вбік і побачив Василька.

– Ловіть його! – закричав до воїнів. – Чого він тут шукає?

Василько став тікати. Але величезний собака догнав його й звалив на землю.

Теремові сторожі взяли Василька й завели на королівське подвір'я. У цім же часі король Данило сидів біля вікна у своїй кімнаті.

Він зачув гамір і послав слугу поспитати, що там сталося. Слуга повернувся і розказав про Василька.

– Приведи цього хлопця до мене, – сказав король. Прийшов Василько, глянув, а йому в очах аж заясніло. В королівській кімнаті було ясно та біло. Перед ним стояв король Данило, вдягнений в білу, вишивану долом і по рукавах, кирею.

– То ти хотів мені мур завалити? – поспитав жартом.

Василько дивився королеві сміло в вічі.

– Я хотів поглянути досередини й довбав дірку в мурі, – сказав.

– Коли ти так дуже хотів дістатись досередини, то я візьму тебе в терем. Будеш вчитися з другими дітьми в мене, в школі, та станеш колись військовим старшиною, – сказав король.

– Я хотів лиш знати, що тут є на подвір'ї!

– Знатимеш! Це є український прапор. Я сторожу його дуже, бо якби хто забрав у мене цей прапор, то й королівство моє забере.

Василько полишився радо в доброго українського короля Данила. Ходив до школи та проходив кожної днини попри високий, синьо-жовтий прапор. І обіцяв собі, що поки жити буде, доти боронитиме український прапор.

Наталка ПОКЛАД

Прапор

Прапор – це державний символ,

він є в кожній державі;

це для всіх – ознака сили,

це для всіх – ознака слави.

Синьо-жовтий прапор маєм:

синє – небо, жовте – жито;

прапор свій оберігаєм,

він – святиня, знають діти.

Прапор свій здійсмаєм гордо,

ми з ним дужі і єдині,

ми навіки вже – народом

українським в Україні.

Олександр МАЧУЛА

На свято з прапором

З мамою і татом

я їду на свято.

І тримаю у руках

України рідний стяг.

В ньому моря глибина

і небесна далина.

Золоті поля пшениці,

що на сонці колоситься.

Ще й царя морського зуб –

український наш тризуб.

З мамою і татом

я їду на свято!

Громадянська позиція

ЗЕМЛЯ І ПРАВДА, ЯКІ ДАЮТЬ СИЛУ ОПОРУ

До Вашої уваги матеріяли, що стосуються надважливого питання запровадження продажу земельних ділянок сільськогосподарського призначення для обговорення в середовищі наших читачів та на сторінках газети.

Друкуємо статтю пана Кузьми МАТВІЮКА, випускника Української сільськогосподарської академії, політв'язня радянських концтаборів, який з 1992 по 2001 рік практично займався впровадженням приватної форми господарювання на землі в Хмельницькій облдержадміністрації. В статті йдеться про так звану земельну

реформу в нашій країні, стисло викладена її історія, роз'яснена її справжня мета, затуманена брехнею влади, олігархічними ЗМІ та «експертами» з питань ринку землі. Це думка українського дослідника, голос, який дає сигнал про те, що час визначитися українському народу в основоположних речах настав.

Подаємо окрім всього позицію пана Володимира СІДЕНКА, визнаного авторитета в питаннях розвитку сучасного світового господарювання і міжнародних інтеграційних процесів, члена-кореспондента НАН України, доктора економічних наук щодо

запровадження вільної торгівлі землею сільськогосподарського призначення. На його думку, останнім часом на політичну авансцену почали висуватися носії ідеології лібертаріанства, які спрощують багатоаспектне питання власності на землю до примітивної одномірності – прав власників та інвесторів, що може мати в умовах України серйозні негативні наслідки.

Пропонуємо також два коротенькі емоційні тексти на тему торгівлі землею Катерини КОГУТ, керівника проєкту «Духовне відродження нації починається з тебе».

Кузьма МАТВІЮК,

голова ГО «Захист і збереження землі»

ЧОМУ УКРАЇНСЬКІ СЕЛЯНИ НЕ РОЗБАГАТИЛИ НА СВОЇЙ СПОКОНВІЧНІЙ ЗЕМЛІ?!

Стратегічний план витіснити українців з їхньої споконвічної землі виник досить давно. Ласі до чужого переконалися, що традиційний метод загарбання за допомогою війська і зброї дорогий і не до кінця надійний. У поневоленого народу залишається можливість згуртуватися, повстати і повернути втрачене, зокрема землю. Надійніше і дешевше купити ласий шмат землі у зuboжілого народу.

Реалізація цього плану розпочалася у грудні 1990 р., коли Верховна рада УРСР прийняла постанову «Про земельну реформу». Проте згодом стало очевидно, що **земельна реформа**, запроваджена комуністичною системою і гаряче підхоплена посткомуністичною владою незалежної України, – **це ретельно спланована багатозаходова і тривала у часі дія, в результаті якої у корінного народу відбирається назавжди базова складова його природнього середовища** – земля. Згадаємо, як ця багатозаходова дія здійснювалась у часі і просторі.

18 грудня 1990 року Верховна рада УРСР приймає Постанову «Про земельну реформу». Відповідно до неї із земель колгоспів вилучається 15% площі і передаються у розпорядження місцевих рад для подальшого надання громадянам земельних ділянок для: створення селянських (фермерських) господарств, ведення особистих підсобних господарств, садівництва, городництва.

13 березня 1992 року ВР України приймає Земельний кодекс України у новій редакції. В ньому вже йдеться про приватну власність на присадибні та інші земельні ділянки, запускають тему про їхню купівлю-продаж, що не викликало застережень, бо мова йшла про невеличкі земельні ділянки при будівлях.

10 листопада 1994 року з'явився Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва». В ньому Президент України хоче пришвидшити приватизацію земель і видачу документів на право власності (сертифікати) на земельну частку без виділення їх на місцевості.

8 серпня 1995 року – Указ Президента України «Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам і організаціям».

3 грудня 1999 року – Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки». Цим указом було ліквідовано колгоспи.

25 жовтня 2001 року ВР України приймає Земельний кодекс України в новій редакції. Більша частина статей Кодексу стосується продажу землі. Це бажане дійство так ретельно і широко виписане, що схоже не на закон, а на відомчу інструкцію з проведення торгів. Стаття 137 Кодексу навіть визначає текст оголошення про торги зем-

лею. Однак стаття 15 Перехідних положень тимчасово забороняє продаж-купівлю земельних ділянок сільськогосподарського призначення, посилаючись на відсутність належної нормативно-правової бази.

Надалі заборона (мораторій) продажу землі з року в рік продовжувалася, посилаючись на цю ж причину, проте це скоріше за все було обумовлене зміною владної верхівки, і кожній новій владній команді був потрібен час, аби домовитися про поділ землі між своїми членами.

Отож, на початку нового тисячоліття земля була приватизована колективними с/г підприємствами і роздана частками працівникам цих с/г підприємств.

Читаючи ці правові документи, не можна не замилуватися щирістю намірів, турботою про людей і прагненням до зміцнення своєї держави. Земельна реформа, для прикладу, впроваджувалася «з метою створення умов для рівноправного розвитку різних форм господарювання на землі, формування багатозаходної економіки, раціонального використання та охорони земель». Укази Президента України щодо прискорення земельної реформи видавалися «з метою створення умов для рівноправного розвитку різних форм власності та господарювання на землі, вільного вибору їх громадянами України, посилення стимулювання праці та забезпечення на цій основі збільшення виробництва с/г продукції». Далі

пішло впровадження цих документів в повсякденну практику, в життя. Тут вже проявився хижачий оскал ініціаторів. Окрім згаданих нормативних актів (постанов ВРУ, Указів Президента), на місця пішли галузеві нормативи. Так, для практичного впровадження Земельної реформи, вийшов нормативний документ Держкомзему України під назвою «Технічна документація по інвентаризації земель», який хоча і мав гриф «Секретно», але і не розповсюджувався вільно (я на ті часи в штаті облвиконкому займався впровадженням приватної форми господарювання в області і цього документу не отримав, а потайки ознайомився з ним завдяки приятелю, який працював в обласному управлінні Держкомзему).

Вже цей документ перекреслював задекларовану мету земельної реформи і показував, що мета зовсім інша. Так пункт 1.2 «Технічної документації» зобов'язував: «В процесі інвентаризації визначаються ділянки, що використовуються не за цільовим призначенням, нерационально або способами, які призводять до зниження родючості ґрунтів, їх хімічного і радіоактивного забруднення, погіршення екологічної обстановки». Пункт 1.3 «На підставі матеріалів інвентаризації земель та відповідно до ст. 27 Земельного кодексу УРСР будуть вирішуватися питання про припинення користування цими ділянками і передачу їх до складу земель запасу». Тобто, із зе-

мель колгоспу виділялись найменш родючі, а то і зовсім неродючі ділянки (змиті круті схили, скотомогильники), передавались до земель запасу з наступним наданням цих ділянок для створення селянських (фермерських) та підсобних особистих господарств.

Українці такі землі брали. Ось зізнання одного з них – Анатолія Федоровича Кручика із с. Кальня Деражнянського району: «Я не хочу багатіти, чого так всі чогось бояться в колгоспі, я не хочу їздити на дорогах машинах, не хочу ходити по ресторанах... Я хочу наробитись на своїй землі».

Не скажу, що таких, як пан Кручик, було серед колгоспників багато, за моїми спостереженнями – відсотків 10. Анатолій Кручик і багато інших не реалізувалися, не відбулися як вільні господарі на власній землі, вони «спалилися» на цих крутих горбах і мочарах. Це був **перший укіс знищення хліборобського генофонду** вже в незалежній Україні.

Ми надсилали звернення до Президента України, ВР та КМ: «Просимо відводити до земель запасу землі середньої якості. Без перегляду методики формування земель запасу годі й мовити про розвиток фермерства». Нам не відповідали.

Потім були Укази Президента України щодо прискорення Земельної реформи, зокрема, про вільний вихід бажаючих із колгоспів і

Кузьма МАТВІЮК

Чому українські селяни не розбагатіли на своїй споконвічній землі?!

Закінчення.

Початок на стор. 13

отримання своєї земельної ділянки – паю. Був відповідний Указ Президента України «Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність с/г підприємствам і організаціям» від 8 серпня 1995 року, а за ним, як і слід було очікувати, відомчий норматив – «Методичні рекомендації щодо порядку передачі земельної частки (паю) в натурі із земель колективної власності членам колективних с/г підприємств і організацій» (наказ Держкомзему України, Міністерства сільського господарства і Української академії аграрних наук від 4 червня 1996 р. №47/172/48). Відповідно до цих «Методичних рекомендацій», керівники колгоспів визначали ділянки для тих, хто хотів вийти з колгоспу, а загальні збори колгоспників затверджували виділене своїм рішенням.

З подачі Міністерства сільського господарства і деяких вчених Академії аграрних наук владою в село привносились сумнозвісна класова боротьба, але за правилами, коли клас власників не міг нічим себе захистити. Адаже ж виділяли ділянки (паї) голови колгоспів і надавали тим, хто хотів вийти з-під їхнього керівництва. Звісно, голови колгоспів були комуністами, і чи в них пробуджувалась класова ненависть до сільського буржуа, чи це були онуки тих

активістів, які розкуркулювали селян в кінці 20-х – початку 30-х років минулого століття, але ненавиділи вони одноосібників люто.

В результаті їм було надано найменш родючі ділянки і якнайдалі від села. Затверджували їх загальні збори колгоспників. Я бував на таких зборах. Майже без винятку це було сумне видовище. Учасники зборів, ті, що залишилися в колгоспі на чолі зі своїм керівництвом, підсміювалися і відверто глузували з тих, хто просив виділити їм земельні ділянки для самостійного господарювання. Але люди ці ділянки брали, настільки було нестримне бажання вільно працювати на власній землі.

Уряд не допоміг нічим, залишивши селянина наодинці з сапою і лопатою та кількома гектарами землі. Далі по селянинові «вдарили» високими цінами на промислову продукцію (техніка, пальне, міңдобрива) і вкрай низькими закупівельними цінами на вироблену с/г продукцію (зерно, овочі, молоко, м'ясо). І такі доконали власника землі: багато передчасно померли, втратили здоров'я, молодші виїхали в інші країни наймитувати. Ті, що залишилися в колгоспі, нерідко безнадійно спивалися. Це був **другий удар по українському хліборобському генофонду**. Поля почали

заростати бур'янами. Великі масиви орної землі запустили. І тоді з'являються багаті люди, які беруть у селян землю в оренду. Село їх сприймає як благодійників: чоловік бере твої гектари (паї), обробляє їх, а тобі в кінці року ще й дає 2 мішки зерна.

Держава усувається від контролю за збереженням родючості ґрунтів, хоча з технічної сторони такий контроль не складніший за аналіз крові. Більш того, злочинні втрати гумусу в ґрунті починають використовувати як аргумент для впровадження розпродажу землі. Мовляв, бачите, як орендатор марнує землю. Ось якби він її купив, тоді він би про неї дбав... Скрізь нав'язувалася думка, що село – це не сфера (місце) існування людини (в нашому випадку – українців), а така собі економічна категорія. І люди там не суб'єкти, а технічний придаток на зразок коней – змінилась технологія вирощування продуктів, стали застосовувати механізми, тож коні тепер навіщо? Коней – на ковбасу.

Селянин, який завше заклопотаний своєю святою справою (сіяти, доглядати, збирати врожай), не зміг розпізнати у цьому великий злочин, не зміг згуртуватись і дати відсіч тим, хто фактично зазіхав на його життя. Він повісся на те, чим його дурили.

Водій маршрутки, довідавшись, що я проти продажу

землі, кричить до мене: «Що ви їрундою займаєтесь! Ось мені потрібно утеплити балкон і тисячу доларів мені ось так потрібні, а я не можу продати пай...»

Земляки мовлять:

– Василю, а може не буде мо продавати землю? Хоть там і небагато платять, але ж земля залишається нашою...

– Дурна ти бабо! Я може перед смертю ще хочу сто грам попоти!

Але повелися не всі. Більше запитують таке:

– Ну продамо ми землю, проїмо гроші, а далі що?

– То що ж виходить? Наші діди і прадіди кров проливали за цю землю, а ми продамо?

А «ринкові благодійники» наступають далі. Вони використовують перевірений ще за часів комуністів метод: піднімати ініціативу з низів, щоб самі трудящі маси вимагали продажу землі. Отож нещодавно прості трудящі, саме ті, що потребують грошей на ліки, на плату за газ, звернулись до міжнародного суду із позовом на владу України, яка порушує їхні права – не дозволяє продавати земельні паї. Міжнародний суд – річ досить дорога. Прості пайовики фізично не зможуть його оплатити. Але ті, хто готується скупити українські землі, оплатять. Більш того, вони готові заплатити великі суми, аби закордонні судді побачили врешті лише одне порушення (неможливість продати своє майно – землю) і не побачили інших порушень.

А не побачити вони повинні наступне:

– виділення для створення селянських (фермерських) господарств найменш родючих, а то і зовсім неродючих земельних ділянок, всупереч ст. 3 Закону України «Про селянське (фермерське) господарство» (чинному на той час), яка гласить про рівноправність усіх форм господарювання. Виділення ділянок неродючої землі вже в зародку перекреслювало приватну форму господарювання;

– брутальне порушення Конституції України (ст. 13), яка проголошує землю загальнонаціональною власністю. Землю отримали 6 млн. селян, решта 42 млн. громадян не отримали нічого – їхнє майно відібрали;

– надання права керівникам колгоспів визначати земельні ділянки тим членам господарств, які побажали вийти з колективного госпо-

дарства і господарювати самостійно;

– позбавлення одноосібника економічної допомоги і залишення його наодинці з сапою і лопатою на виділених йому паях. Це також перекреслювало таку форму господарювання ще до її появи;

– злочинну дезінформацію громадян України, коли в ЗМІ подаються лише оманливі принади від продажу землі і зовсім не показують трагедії селян в країнах, де вже запроваджено продаж землі (Аргентина, Африка, Казахстан);

– антинародну соціальну політику урядів України, коли основна маса населення багатющої на природні ресурси країни отримує в 4-10 разів меншу заробітну плату, ніж в інших країнах. Порушується право на працю і достойну зарплату, людина переходить в стан фізичного виживання, після чого її можна схилити до обміну землі – постійного і вічного життєвого ресурсу – на гроші, за які можна якийсь час наїстися;

– обман людей, коли офіційна влада заявляє, що при продажу землі всі громадяни України матимуть доступ до землі, хоча насправді 98% українців не матимуть такого доступу – фактично їх позбавили цього права і навіть 6 млн. власників паїв на випадок запровадження ринку землі будуть не суб'єктами цього ринку, а об'єктами, оскільки вони зможуть лише продати землю – фактично її у них відбиратимуть.

Такі дії у ставленні до корінної нації держави проти законні, несправедливі, антилюдяні і гріховні. Всі релігії світу стоять на тому, що Бог дав землю для життя всім людям, і торгувати Божим даром гріх. А віддати всупереч Конституції України землю одній частині селян, а потім зробити з цих селян злиднів, зробити з них повністю безпомічних, щоб наступним кроком забрати за безцінь в них землю – це **наперсництво планетарного масштабу**.

Згодом наслідки від такого продажу землі для українського народу можуть стати страшнішими за татаро-монгольську навалу 1240 року і голодомору-геноциду 1932–33 років. Схоже, сьогодні високий чиновник реагує на прохання, пропозиції чи вимоги українського люду тільки тоді, коли є реальна загроза народного обурення.

Володимир СІДЕНКО,
доктор економічних наук

Три зауваження до питання про можливе скасування мораторію на торгівлю землею сільськогосподарського призначення

1. Прихильники вільної торгівлі землею стверджують, що лише право вільної купівлі-продажу землі може бути достатнім стимулом для інвесторів в аграрну сферу і служити її інтенсивному розвитку.

Однак, реальна практика України ставить під сумнів це твердження. Адже відсутність такого вільного ринку землі не завадила потужним транснаціональним компаніям реально поставити під свій контроль тисячі гектарів сільськогосподарської землі в Україні для вирощування експорторієнтованих культур і перетворити такий експорт у провідну статтю експорту товарів України (понад 40%).

В Україні наявні законодавчо закріплені можливості довгострокової оренди на термін до 50 років або такої новітньої форми землекористування, як емфітевзис (право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб, що може відчужуватися і передаватися у порядку спадкування – згідно з частиною другою ст. 407 Цивільного кодексу України), договір щодо якого взагалі може не мати обмеження строком. Навряд чи можна говорити за таких умов про неможливість розвивати сільськогосподарське виробництво.

Звичайно, залишаються проблеми з тим, що власники землі, які не бажають займатися сільським господарством, обмежені в своїх правах позбутися цих ділянок. Для цієї мети

доцільно було б мати певні механізми продажу земельних ділянок. Але для цього цілком достатньо було б мати механізм продажу землі державі в особі уповноваженої державної організації, що керує державним земельним фондом. У цієї ж організації бажано розширити сільськогосподарське виробництво могли б придбати необхідні земельні ділянки (через торги або інший подібний механізм, що діяв би на конкурентних засадах).

Тому **сама постановка питання «або ніякої торгівлі землею» або «вільна торгівля землею» не є коректною, адже не враховує можливість перехідних форм.**

2. Для яких категорій ринкових агентів вільна торгівля землею є абсолютно необхідною і не може бути заміщена ніякими паліативними механізмами?

Напевно, можна виділити три категорії таких суб'єктів ринкової діяльності.

По-перше, для тих, хто нажив величезні статки незаконним шляхом і тримає їх «в тіні». Сьогодні, коли міжнародними організаціями та провідними країнами вживаються дедалі жорсткіші заходи щодо більшої прозорості та порядку в діяльності світових фінансових центрів та обмеження т. зв. офшорних зон, власники таких активів зацікавлені в переведенні своїх офшорних валютних авуарів в актив, який був би

більш захищений від ризику викриття незаконності (а, можливо, і арешту чи конфіскації). Земля є **ідеальним варіантом для таких випадків «реструктуризації» незаконно нажитих статків.** І чи не тому новітні пропозиції щодо якнайскорішого впровадження земельного ринку нині виступають у поєднанні з пропозиціями щодо «амністії капіталів», «нульової декларації» та інших механізмів, що полегшили би вкладання тінювих коштів в земельні ділянки?

По-друге, для тих, хто розраховує заробляти на земельних спекуляціях в умовах постійного зростання цін на земельні ділянки. Для цього дійсно має бути нічим не обмежене право купівлі-продажу. Теза прибічників вільної торгівлі, що при цьому будуть формуватися «ринкові ціни на землю» не витримує критики. В умовах наявності олігополії, поєднаної з політичною владою (а саме це в Україні, на жаль, є «нормою»), у великих гравців будуть значні можливості формувати цінові тренди у вигідному для них напрямі. Замість «ринкових цін» ми, скоріш за все, отримаємо монополю високих цін на землю. І навряд чи такий феномен сприятиме розвитку сільського господарства, адже норма прибутку для тих, хто займається виробництвом, буде падати. **Спекулятивний капітал буде брати гору над виробничим капіталом.**

По-третє, для тих, хто оперує в сфері ринків похідних цінних паперів, які, як відомо, також є важливим осе-

редком спекулятивних фінансових операцій. Як тільки буде запроваджено вільний обіг земель, з'явиться можливість стандартизації відповідних ринкових трансакцій, а отже й випуску відповідних цінних «земельних» паперів, як нового виду фінансових деривативів. Це може призвести до значного зростання ліквідності, що матиме в макроекономічному вимірі відверто інфляційний вплив, в а мікроекономічному вимірі – стимулюватиме зростання цін на земельні ділянки. Знов-таки, **спекулятивний фінансовий капітал зможе взяти гору над капіталом, безпосередньо задіяним в сільськогосподарське виробництво.**

3. Який вплив матиме впровадження вільного ринку землі на доступ вітчизняних підприємців до земельних ресурсів?

Без сумніву, відверто негативний. Український бізнес не має і близько того обсягу фінансових ресурсів, якими володіють, наприклад, суверенні фінансові фонди деяких держав Перської затоки чи Китай. А для Ізраїлю це питання має не лише економічне значення. Чи зможе Україна, з її схильністю до корупції, реально протиставити щось апетитам закордонних гравців, – питання, мабуть, риторичне. **Повне відкриття ринку земель в інституційно і фінансово слабкій країні – прямий шлях до переходу контролю над українською землею до іноземців.**

Катерина КОГУТ

Хто дав право розпродати землю наших дідів, які сплатили кров'ю її ціну?

«Що ми залишимо наступним поколінням? Чому себе вважаємо у праві розтринкувати надбання предків?»

Приходьки ми. Гостюємо отут. Нас у відрядження сюди відправили – на землю цю.

Ми завжди пам'ятали це. Та в цьому віці, ніби збожеволіли.

Одні поводяться, неначе жити їм віки. Ніяк не наталують у кишені. І зупинитися не можуть.

А інші збайдужіли. Й пасивно дивляться на те, як нищать ліси. Забруднюють повітря. Й ріки.

Тепер земля...

Вона дісталася нам у спадок від дідів і прадітів. Минулих поколінь. Які сплатили кров'ю її ціну. Кістки яких лежать усюди тут.

Чому ж не вдячні? Чому ми мріємо її не зберегти – загнати подорожче? Урвати куш – грошви отримати.

Розводимо – от прийдуть іноземці. І будуть обробляти землю. Загосподарюють тут. Тоді ми заживемо...

Яке ми право маємо ось так от міркувати? Що скажемо ми, зустрівшись із дідами? Коли підемо до них туди – у засвіти.

Чи зможемо ми подивитися у вічі їм? Вони насмерть стояли. Аби загарбникам не дати панувати в ріднім краї.

Ми що їм скажемо? Що продали? Й покажемо торбинку із срібняками? І ким ми станемо в такому разі?..»

* * *

Ми не цінуємо землі...

Шануємо всіх, хто, як вважаємо, нас годує. Батьків, начальників, можновладців. Людських синів з дочками. Та хто ж нас годує насправді, як не наша земля?

Бог дарував нам її. Вимилував, вилюбивав. Виділив найкращий шматочок з-поміж усіх.

Наситив її Своєю Любов'ю. І стала вона плідною. Настільки, що й патик встромлений в неї дає плід.

Ущедрив її озерами й ріками. Прикрасив лісами та горами. Осяяв сонцем. Загорнув у голубинь Неба.

І оселив на ній люд працелюбний. Життєрадісний та волелюбивий. Ще мову йому дав особливу – що звучить, немов пісня.

По-різному жилося тому людові. Випробування мали різні. Були темні та світлі часи.

Та понад усе цінували свою землю. Розуміли, що без неї не буде життя. Залежність та рабство.

Скільки ж поколінь перейшло на цій землі!.. І вони цінували. Тому й ще ходимо нею.

А ми?.. Що ж ми?.. Що ми без своєї землі?.. Подумаймо над цим...

Струмінь духу

Юрій НАГУЛКО

Засвітить сонце

Світить сонце... Дме вітер... Жебонить струмок від джерела... Шепочуть щось небу старі осокори... Ніч міняє день... І знову приходить ніч... Увесь світ перед нашими очима... І його матриця... дзеркальний відбиток – в глибинах нашого ества... Ми в світі... і світ в нас... Планети... Зорі... Галактики... Маленькі палаючі цяточки на барвистому оксамиті темного неба... Закручені в спіралі мільярди зірок близьких і далеких галактик... Для нас лише світлі сузір'я... що годні поміститися на кінчику нашого мізинця... Все відносне... Простір... Час... Все перемінне... непостійне... химерне... Таке маленьке звідсіля... виростає до безкраю, якщо стати в його центр... в саме серце, на вісь обертання... Світ холодний... навіть в термоядерному пожарі розпечених зірок... Безпристрасний... Шокує прекрасний... і грізний... Крига і полум'я... Земля... Океани... Суша... Життя... Таке фантастично дивне серед того кольорового безмежжя холодної краси... Інше... дотичне... Наповнене думкою... Почуттями... Чутливістю... Життя, що творить нове життя... Ланцюг нескінченної оповіді... Прекрасне і жахливе... Мільярди людей... Таких несхожих... Ні зовні... ні душевно... Таких близьких і... небезпечних... Вкорінених... і схожих на перекотиполе... При народженні маляти, його світ, – батьківський дім... Такий маленький серед велетенського простору безкінеччя... Тепло маминих грудей... Батьківські сильні руки... Та, дана від початку мапа всесвіту... потиху заповнюється пізнанням... Довірливість немовляти змінюється допитливістю дитини... І, по часі, переростає в обережність... пересторогу... Чи спротив... пошуки невідомого, що зве душу... кличе з глибин дідівської пам'яті... Знання

тверезять, лякають... штовхають у прірву незгоди... До когось приходить страх... А хтось... попри все... лишається дитиною до скону... Білою вороною... Диваком... Убогим... Дивно... Але саме їм дано бачити весь світ... Утримати той світ на краю прірви... Диваки, що уважно дивляться в наші очі з облуплених старих папертей... З древніх ікон... Диваки в лабораторіях... на полігонах... Диваки серед змучених пошуками успішності людських юрм... общин... натовпів... Серед лукавства і ошуканства всесвітнього гуртожитку... В якому хтось шукає оправдань своїм страхам... діям... вадам... Хтось краде... Хтось кам'яніє серцем в багатстві... Хтось жевріє в безпросвітній нужді... І забуває молитву... Ненавидить... Ненавидять... Світ стискується до клаптя суші... над яким підняла руки в захисній молитві Оранта... В золотому омофорі... і синій... небесній туніці... Мати серед политих кров'ю... сльозами і потом полів... серед степу... Над лісами... горами... Аж до моря... Над людьми, що в неспокої завзято нишпорять світами в пошуку долі, яка завше при них... Україна... Народ... Серед якого я мав щастя народитися...

Попри все... настає новий день... І зникає в ненаситимому череві вічності... А, як він там зберігається, ніхто з людей знати не може... Проте одне сховище... зовсім не віртуальне... наша пам'ять... прихистить його до скону... І опісля... довіку... В безкраїх глибинах, прихованих від чужого ока, сувоях літопису нашого серця... Щось в тому задавненому письмі нам до душі... А чогось і згадувати не хочеться... Бо гидко... На якомусь споміні лежить відблиск любови... Якийсь же, – темний, як лис-

топадова ніч... Але всі вони – наше життя... Не роби комусь того, що не хочеш, щоб робили тобі... І не роби того... що опісля огидно буде згадувати... Бо ніхто... не понесе твою вину... Ніхто не стане на Суді відповідати за твоє буття... Тільки ти... Склянка води, подана від серця... зроблений з наміром... Однак... не хизуйся... не згадуй своїх добродійностей... Бо їх ціна неоднакова... Це глина, покладена в стіну будинку... А кинута в когось... каліцтво не лише причинника твоєї дії... а й твоєї влас-

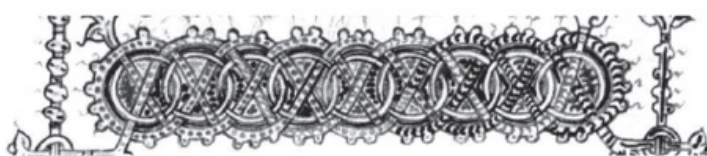
ної душі... Один інструмент може нести життя... А може... смерть... казав мені дід... Кожен з нас, – скарбничий, що за життя стягує собі багатство в міру своїх талантів... І при порозі... на кінцевій зупинці... у одного буде великий міх... А хтось прийде з крихітною торбинкою... Однак, великий міх може бути набитий різним гидким духовним мотлохом... І тягнути володаря, наче прив'язані до ніг жорна, в глибини страху і болю... А в худій торбині може критися... діамант... Все, нами скоєне... не зникає... Воно завжди з нами... Настає новий день... І ми виходимо...

ПОДЯКА ДОБРОЧИНЦЯМ

Від редакції та усіх читачів газети «Наша віра» складаємо щирі подяки благодійникам, котрі своїми внесками посприяли випуску цього числа: отцю Василю Пишному і парафіянам церкви Святої Покрови с. Рубанівське на Січеславщині, Олександрю Пікалову, Павлу Макієнку.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ
ГАЗЕТУ

У будь-якому поштовому відділенні можна передплатити газету «Наша віра» з кожного наступного місяця, індекс 61671. Вартість передплати газети на 1 місяць – 8.77 грн., на 3 місяці – 26.61 грн., на 6 місяців – 53.22 грн., на 12 місяців – 106.44 грн. Шукайте у «Каталозі видань України» 54 сторінку. Передплатіть газету собі та подаруйте передплату друзям.

Засновник
і видавець –
колектив
Редакції газети

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР
Раїса ЛИША

ДИРЕКТОР
Орина СОКУЛЬСЬКА

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: Раїса ЛИША, Олександр ТКАЧУК,
Олесь ШЕВЧЕНКО, Василь ОВСІЄНКО,
о. Іван РИБАРУК, Олександр СУГОНЯКО, Тарас ЧОРНОКОЖА

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР-ОРГАНІЗАТОР: Ольга КАВУН
Комп'ютерна робота: Олени НУЖНОЇ

Адреса редакції: Київ, вул. Межигірська, 21, 04071

Для листів: Редакція газети «Наша віра», прізвище й ім'я одержувача,
а/с № 283, Головошта, Київ, 01001.

E-mail: nashavira@ukr.net; http://nashavira.in.ua/

http://www.nashavira.ukrlife.org

Телефон-факс: 425-68-06

Наш розрахунковий рахунок: 26002300175421, МФО 322669 в ОЩАДБАНКУ
Ідентиф. код №22893760 Підписано до друку 9 жовтня 2019 р.